

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Katowicach

LKA.410.034.03.2020

Pan
Marian Błachut
Burmistrz Czechowic-Dziedzic
Plac Jana Pawła II 1
43-502 Czechowice-Dziedzice

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/046 – Zbieranie i oczyszczanie ścieków komunalnych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miejski ¹ w Czechowicach-Dziedzicach ² , Plac Jana Pawła II 1, 43-502 Czechowice-Dziedzice
Kierownik jednostki kontrolowanej	Marian Błachut, Burmistrz ³ Czechowic-Dziedzic od 26 listopada 2006 r. (akta kontroli: tom 1, str. 5-8)
Zakres przedmiotowy kontroli	Planowanie, monitorowanie, koordynowanie i nadzorowanie realizacji zadań w zakresie gospodarki ściekowej. Sprawowanie nadzoru nad postępowaniem ze ściekami komunalnymi. Finansowanie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2018 r. do 30 września 2020 r., z wykorzystaniem dowodów powstałych przed i po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontrolerzy	Aleksander Małysz, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/317/2020 z 24 listopada 2020 r. Jacek Kordanowski, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/316/2020 z 24 listopada 2020 r. oraz nr LKA/28/2021 z dnia 1 lutego 2021 r. (akta kontroli: tom 1, str. 1-4)

---

¹ Dalej: „Urząd”.

² Dalej: „Miasto” lub „Gmina”.

³ Dalej: „Burmistrz”.

⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200; dalej: „ustawa o NIK”.

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W okresie objętym kontrolą Urząd podejmował działania na rzecz realizacji zadań Gminy w zakresie planowania, monitorowania i nadzorowania gminnej gospodarki ściekowej. W tym celu zapewniono opracowanie niezbędnych dokumentów, związanych z prowadzeniem na terenie Gminy gospodarki ściekowej, w tym regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków⁶, który określał prawa i obowiązki przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego oraz odbiorców usług w zakresie wymaganym przez art. 19 ust. 5 uzw oraz regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy⁷, wprowadzającego zasady pozbywania się nieczystości ciekłych z nieruchomości nieposiadających dostępu do sieci kanalizacyjnej⁸. Określono również wymagania, jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych⁹.

W okresie objętym kontrolą Burmistrz podjął działania w celu pozyskania dofinansowania zewnętrznego na rozbudowę gminnego systemu kanalizacji, co zapewniło środki finansowe na realizację, w ramach Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych¹⁰, zadania *Regulacja gospodarki wodno-ściekowej w gminie Czechowice-Dziedzice – etap 2*". Realizację tego zadania powierzono Przedsiębiorstwu Inżynierii Miejskiej Sp. z o.o.

Prawidłowo przeprowadzono przegląd obszaru i granic Aglomeracji¹¹. Przygotowano również projekt uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru i granic Aglomeracji Czechowice-Dziedzice, który spełniał wymagania w § 4 rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 27 lipca 2018 r. w sprawie sposobu wyznaczania obszarów i granic aglomeracji¹². Nadzór nad procesem podłączania właścicieli nieruchomości do sieci kanalizacyjnej był sprawowany rzetelnie, co skutkowało wysokim wskaźnikiem przyłączeń.

Sprawowany przez Urząd nadzór nad postępowaniem ze ściekami gromadzonymi w zbiornikach bezodpływowych był nieskuteczny. Ewidencja zbiorników bezodpływowych była niekompletna i nie zawierała danych niezbędnych do prawidłowej realizacji zadań Gminy wynikających z przepisów ucpg. W ograniczonym zakresie prowadzono w Urzędzie weryfikację kwartalnych sprawozdań przedsiębiorców świadczących usługi opróżniania zbiorników bezodpływowych i wywozu nieczystości ciekłych. Weryfikacją nie objęto ilości ścieków, zadeklarowanych jako odebranych z terenu Gminy. Nie porównywano też danych ze sprawozdań z informacjami otrzymywanymi ze stacji zlewnej zlokalizowanej przy gminnej oczyszczalni ścieków.

Pracownicy Urzędu wraz ze Strażą Miejską¹³ prowadzili kontrole nieruchomości niepodłączonych do sieci, jednak Burmistrz nie organizował tzw. wywozu

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Wymaganego przez art. 19 ust. 3 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (j.t. Dz. U. 2020 r. poz. 2028 ze zm.); dalej: „uzw”. Regulamin został przyjęty uchwałą Nr XLI/457/06 Rady Miejskiej z dnia 30 stycznia 2006 r., dalej: „Regulamin”.

⁷ Wprowadzonego uchwałą Nr LII/568/18 Rady Miejskiej z dnia 10 lipca 2018 r.

⁸ Zgodnie z art. 4 ust. 2 pkt 3 z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Dz. U. z 2020 r. poz. 1439 ze zm.; dalej: „ustawa o utrzymaniu czystości” lub „ucpg”.

⁹ Zgodnie z art. 7 ust. 3a ucpg. Uchwała nr XXV/213/12 z dnia 26 czerwca 2012 r.

¹⁰ Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych został zatwierdzony przez Radę Ministrów w dniu 16 grudnia 2003 r. dalej: „KPOŚK”.

¹¹ Zgodnie z art. 92 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne. Dz. U. z 2020 r. poz. 310, ze zm.; dalej: „ustawa prawo wodne” lub „uPW”.

¹² Dz. U. poz. 1586; dalej: „rozporządzenie w sprawie wyznaczania aglomeracji”.

¹³ W ramach tzw. Ekopatrolu.

zastępczego, o którym mowa w art. 6 ust. 6 ucpg, nawet w przypadkach, kiedy właściciele nieruchomości nie zawarli umów na wywóz nieczystości, pomimo pouczenia i nałożenia mandatu karnego.

W Urzędzie nie zapewniono gromadzenia na bieżąco informacji umożliwiających sporządzenie sprawozdań z realizacji KPOŚK, a dane do sprawozdań, pozyskiwane od zewnętrznego wykonawcy nie były weryfikowane, przez co w sprawozdaniu z realizacji KPOŚK za 2018 r. oraz ankiecie sporządzonej dla potrzeb szóstej aktualizacji KPOŚK¹⁴ wykazywano nierzetelne informacje dotyczące długości sieci kanalizacyjnej w aglomeracji. Ponadto w ankietach sprawozdawczych z KPOŚK za 2018 r. i 2019 r. Gmina podała niezgodne ze stanem faktycznym informacje o ilości ścieków z terenu aglomeracji dostarczanych do oczyszczalni ścieków. Błędne dane dotyczące nieczystości ciekłych gromadzonych w zbiornikach bezodpływowych na terenie Gminy podano również w sprawozdaniu SG-01 za 2018 r.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej¹⁵ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Planowanie, monitorowanie, koordynowanie i nadzorowanie realizacji zadań w zakresie gospodarki ściekowej

1.1. Organizacja zadań w zakresie gospodarki ściekowej

Opis stanu faktycznego

1.1.1. W okresie objętym kontrolą zadania w zakresie zbierania danych i informacji dotyczących realizacji KPOŚK corocznie powierzano podmiotowi zewnętrznemu na podstawie umów zawartych przez Gminę¹⁶. Według zapisów umów z dnia: 18 stycznia 2018 r. i 15 stycznia 2019 r. wykonawca był zobowiązany m.in. do wypełnienia tabel sprawozdawczych KPOŚK w oparciu o dane uzyskane od operatora sieci wodno-kanalizacyjnej oraz własne opracowania i wyczenia oraz przekazania w formie umożliwiającej złożenie sprawozdania. Według zapisów umów z dnia: 4 października 2019 r. i 3 lutego 2020 r. wykonawca był zobowiązany m.in. do przygotowania niezbędnych materiałów oraz przekazania zamawiającemu w formie umożliwiającej złożenie ankiety lub sprawozdania.

(akta kontroli: tom 1, str. 201-226)

W sprawie powierzenia przygotowania sprawozdań podmiotowi zewnętrznemu Burmistrz wyjaśnił:

W latach 2018-2020 w Urzędzie (...) nie ustalono formalnie (pisemnie) rozwiązań organizacyjnych służących zbieraniu danych i informacji dotyczących KPOŚK oraz weryfikacji tych danych, ponieważ każdego roku te zadania są zlecane jednostce zewnętrznej (...) Pracownicy Urzędu nie wykonywali zadania dotyczącego zbierania danych i informacji dotyczących KPOŚK, w tym od Przedsiębiorstwa Inżynierii Miejskiej Sp. z o.o. oraz danych z Gminy Goczałkowice-Zdrój, wchodzącej w skład aglomeracji, nie dokonywali weryfikacji danych oraz nie sporządzali sprawozdań z realizacji KPOŚK. Zadania te powierzono osobie (firmie) zewnętrznej.

(akta kontroli: tom 1, str. 436-441, 455-463)

1.1.2. W okresie objętym kontrolą zadania w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych z terenu Miasta realizowało Przedsiębiorstwo Inżynierii

¹⁴ Dalej: „AKPOŚK 2021” lub „VI aktualizacja KPOŚK”.

¹⁵ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁶ Reprezentowaną przez Z-cę Burmistrza, z upoważnienia Burmistrza.

Miejskiej Sp. z o.o.¹⁷, na podstawie decyzji Zarządu Miasta nr 21/1/02 z dnia 20 maja 2002 r. w sprawie udzielenia zezwolenia na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków. Do dnia 27 czerwca 2018 r. część miejskiej sieci kanalizacji sanitarnej¹⁸ obsługiwana była przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.¹⁹

(akta kontroli: tom 1, str. 5-6, 46-55, 192-200)

Według Regulaminu organizacyjnego²⁰ Urzędu oraz indywidualnych zakresów czynności, pracownicy Wydziału Ochrony Środowiska i Rolnictwa²¹ realizowali zadania obejmujące m.in.:

- nadzór nad realizacją obowiązków w zakresie utrzymania czystości i porządku przez właścicieli nieruchomości,
- prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków,
- przygotowanie rocznych sprawozdań z zakresu gospodarowania nieczystościami ciekłymi,
- wydawania decyzji na świadczenie usług w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych,
- wydawania decyzji w sprawie ustalania obowiązku opłat za opróżnianie zbiornika bezodpływowego dla właścicieli nieruchomości, którzy nie zawarli umów z firmami wywozowymi,
- prowadzenie kontroli w zakresie przestrzegania zasad utrzymania czystości i porządku.

Zadania dotyczące sporządzania sprawozdań w zakresie wodociągów i kanalizacji sanitarnej oraz sprawozdań z realizacji udzielonych zezwoleń na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków zostały powierzone Wydziałowi Inwestycji i Zarządu Drogami.

(akta kontroli: tom 1, str. 9-45, 184-191)

Koordinacja działań w zakresie przygotowania i realizacji zadań inwestycyjnych Miasta należała do obowiązków Naczelnika Wydziału Inwestycji i Zarządu Drogami, natomiast współdziałanie i koordynację działań w zakresie gospodarki wodno-ściekowej z Państwowym Gospodarstwem Wodnym Wody Polskie²² powierzono pracownikowi Wydziału Ochrony Środowiska.

(akta kontroli: tom 1, str. 56-63)

Zadania dotyczące: nadzoru nad przedsiębiorstwem wodociągowo-kanalizacyjnym w zakresie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych, tworzenia oraz dokonywania okresowego przeglądu obszaru i granic aglomeracji oraz weryfikacji kwartalnych sprawozdań składanych przez przedsiębiorców w trybie art. 9o ustawy o utrzymaniu czystości, nie zostały w sposób jednoznaczny przypisane komórkom organizacyjnym i pracownikom Urzędu.

(akta kontroli: tom 1, str. 9-63)

¹⁷ Dalej: „Przedsiębiorstwo Inżynierii Miejskiej” lub „PIM”. Gmina Czechowice-Dziedzice oraz Goczałkowice-Zdrój posiadały w PIM odpowiednio: 95,8% i 4,2% udziałów.

¹⁸ Tj. kanalizacja sanitarna w Czechowicach-Dziedzicach w rejonie ulic: Michałowicza, Wyspiańskiego, Polnej oraz Łagodnej.

¹⁹ Dalej: „PWIK”. Gmina Czechowice-Dziedzice posiadała 100% udziałów w PWIK.

²⁰ Nadanego zarządzeniem nr 53/18 Burmistrza z dnia 29 marca 2018 r., zmienionego zarządzeniem nr 200/18 z 21 grudnia 2018 r. oraz regulaminu organizacyjnego nadanego zarządzeniem nr 113//19 Burmistrza z 17 lipca 2019 r., zmienionego zarządzeniami: nr 137/19 z 26 sierpnia 2019 r. i nr 150/20 z 6 sierpnia 2020 r.

²¹ Dalej: „Wydział Ochrony Środowiska” lub „Wydział OŚiR”.

²² Dalej: „PGW Wody Polskie”.

W tej sprawie Burmistrz wyjaśnił: *Nadzór nad przedsiębiorstwami wodociągowo-kanalizacyjnymi sprawowany jest przez organy korporacyjne – walne zgromadzenia i rady nadzorcze, których członkami są przedstawiciele Gminy. Uchwały dotyczące wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji przygotowywane były przez pracowników Wydziału Inwestycji i Zarządu Drogami na polecenie naczelnika tegoż wydziału zgodnie z wcześniejszą dekreacją sprawy przez Burmistrza, która jest równoznaczna z poleceniem załatwienia spraw Przegład obszaru i granic aglomeracji zlecony był w bieżącym roku jednostce zewnętrznej (...) W zakresie obowiązków inspektora w Wydziale Ochrony Środowiska i Rolnictwa (...) jest wymieniony obowiązek przygotowania decyzji na świadczenie usług w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych. W ramach prowadzonych postępowań dotyczących wydania ww. decyzji przedsiębiorcom jest przekazywana informacja o obowiązku sporządzenia kwartalnych sprawozdań zgodnie z art. 9o ustawy o utrzymaniu czystości i porządku (punkt zakresu obowiązków odnosi się do wszystkich czynności, w tym również konieczności weryfikacji kwartalnych sprawozdań składanych przez przedsiębiorstwa, zgodnie z wym. artykułem).*

(akta kontroli: tom 1, str. 436-441)

1.1.3. W zakresie nadzoru nad realizacją zadań dotyczących postępowania ze ściekami komunalnymi na obszarach nieobjętych siecią kanalizacyjną przez inne jednostki/podmioty, w tym przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne, Burmistrz wyjaśnił: *nie ustanowiono formalnego nadzoru nad realizacją zadań w zakresie postępowania ze ściekami komunalnymi na obszarach nieobjętych siecią kanalizacyjną przez inne jednostki/podmioty, bo nie było takiej potrzeby – zadania były realizowane przez Wydział Ochrony Środowiska i Rolnictwa (...). W ramach nadzoru nad realizacją zadań w zakresie postępowania ze ściekami komunalnymi na obszarach nieobjętych kanalizacją Wydział Ochrony Środowiska (...) przeprowadza kontrole gospodarki ściekowej na ww. obszarach. Kontrole prowadzone są przy udziale Straży Miejskiej. Podczas kontroli sprawdzane są umowy na opróżnianie zbiorników bezodpływowych oraz faktury za wykonanie usługi opróżnienia zbiorników bezodpływowych”.*

(akta kontroli: tom 1, str. 436-441, 455-460)

1.1.4. W *Regulaminach utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice*²³, określone zostały sposób i częstotliwość pozbywania się nieczystości ciekłych z terenu nieruchomości, stosownie do art. 4 ust. 2 pkt 3 ustawy o utrzymaniu czystości:

- właściciele nieruchomości, którzy nie mają możliwości odprowadzania nieczystości ciekłych do zewnętrznej sieci kanalizacyjnej lub nie posiadający przydomowej oczyszczalni ścieków, mają obowiązek opróżniania zbiorników bezodpływowych,
- częstotliwość usuwania nieczystości ciekłych winna wynikać z ilości zużytej wody określonej wg wskaźnika licznika poboru wody lub norm zużycia wody określonych we właściwych przepisach i pojemności zbiornika bezodpływowego, jednak nie rzadziej niż 4 razy w ciągu roku,
- częstotliwość opróżniania osadów z przydomowych oczyszczalni ścieków przez przedsiębiorcę należy dostosować do wymogów instrukcji ich eksploatacji.

²³ Tj. regulaminach przyjętych uchwałami Rady Miejskie: Nr XII/85/15 z dnia 25 sierpnia 2015 r. i Nr LII/568/18 j z dnia 10 lipca 2018 r.

Projekt ww. uchwały został pozytywnie zaopiniowany przez Państwowego Inspektora Sanitarnego w Bielsku-Białej.

(akta kontroli: tom 1, str. 90-115)

1.2. Weryfikacja aglomeracji

1.2.1. Aglomeracja Czechowice-Dziedzice²⁴ została wyznaczona uchwałą²⁵ Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 27 czerwca 2016 r., na podstawie art. 43 ust 2a ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne²⁶.

Według ww. uchwały aglomeracja o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM²⁷) 53 938, posiadająca oczyszczalnię ścieków komunalnych w Czechowicach-Dziedzicach²⁸, zlokalizowana jest w gminach: Czechowice-Dziedzice oraz Goczałkowice-Zdrój.

Dane Aglomeracji ujęte w AKPOŚK 2017²⁹, w tym dotyczące planowanych do realizacji zadań, były zgodne z ww. uchwałą w sprawie utworzenia aglomeracji.

(akta kontroli: tom 1, str. 116-144)

1.2.2. W dniu 3 lutego 2020 r. Z-ca Burmistrza zawarł z firmą zewnętrzną umowę, dotyczącą m.in. wykonania przeglądu obszaru i granic Aglomeracji w zakresie wynikającym z art. 92 ustawy prawo wodne. Zadanie wykonano w dniu 25 lutego 2020 r., tj. w terminie określonym w ww. umowie.

W wyniku ww. przeglądu stwierdzono konieczność aktualizacji danych Aglomeracji w zakresie m.in.:

- liczby mieszkańców oraz osób czasowo korzystających z sieci kanalizacyjnej w zw. z dokonanymi przyłączeniami do sieci,
- liczby mieszkańców korzystających z indywidualnych systemów oczyszczania ścieków komunalnych w zw. z budową nowych oczyszczalni przydomowych oraz likwidacją dotychczasowych spowodowaną przyłączeniem do sieci kanalizacyjnej,
- równoważnej liczny mieszkańców (RLM) wynikającej z dobowego ładunku ścieków odprowadzanych przez zakłady przemysłowe i usługowe, która uległa zmniejszeniu z wartości 9 407 do wartości 4 098³⁰.

W związku z wynikami powyższego przeglądu przygotowano projekt uchwały w sprawie wyznaczenia aglomeracji, przyjęty przez Radę Miejską w dniu 15 grudnia 2020 r., co szerzej przedstawiono w pkt 1.2.3. niniejszego wystąpienia.

(akta kontroli: tom 1, str. 145-183, 201-209, 384-390)

1.2.3. Aglomeracja 2016 obejmowała oczyszczalnię ścieków komunalnych oraz sieć kanalizacyjną o łącznej długości 294,3 km³¹, zlokalizowaną na terenie gmin: Czechowice-Dziedzice i Goczałkowice Zdrój, które posiadały kanalizację o długości odpowiednio: 222,7 km i 71,6 km. Z sieci kanalizacyjnej korzystało 37 707 osób,

²⁴ Dalej: „Aglomeracja” lub „Aglomeracja 2016.”

²⁵ Nr V/25/36/2016; dalej: „Uchwała w sprawie Aglomeracji 2016.”

²⁶ Ustawy obowiązującej do dnia 31 grudnia 2017 r. (Dz. U. z 2017 r. poz. 1121); dalej: „prawo wodne z 2001 r.”

²⁷ Równoważna liczba mieszkańców (RLM) - ładunek substancji organicznych biologicznie rozkładalnych wyrażonych jako wskaźnik pięciodobowego zapotrzebowania tlenu (BZT5) w ilości 60 g tlenu na dobę (art. 86 ust. 3 pkt 3 uPW)

²⁸ Przy ul. Czystej 5.

²⁹ Piąta aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych zatwierdzona przez Radę Ministrów w dniu 31 lipca 2017 r., opublikowana na stronie PGW Wody Polskie: "<https://www.wody.gov.pl/nasze-dzialania/krajowy-program-oczyszczania-ściekow-komunalnych>.

³⁰ Według danych przekazanych przez operatora oczyszczalni ścieków, tj. Przedsiębiorstwo Inżynierii Miejskiej Sp. z o.o.

³¹ W tym kanalizacja: sanitarna grawitacyjna o długości 232,9 km, sanitarna tłoczna o długości 39,1 km, ogólnospławna grawitacyjna o długości 22,3 km.

w tym: 36 611 mieszkańców³² oraz 1 096 osób czasowo przebywających³³ na terenie aglomeracji. RLM Aglomeracji 2016 wynosił 53 938³⁴.

(akta kontroli: tom 1, str. 116-144)

Dnia 15 grudnia 2020 r. Rada Miejska podjęła uchwałę³⁵ w sprawie wyznaczenia obszaru i granic Aglomeracji Czechowice-Dziedzice³⁶. Obszar Aglomeracji 2020 nie zmienił się i obejmował oczyszczalnię ścieków komunalnych oraz sieć kanalizacyjną o długości 278,4 km³⁷, w tym na terenie gmin: Czechowice-Dziedzice i Goczałkowice Zdrój odpowiednio: 206,6 km i 71,8 km. Zmniejszenie łącznej długości sieci kanalizacyjnej w odniesieniu do Aglomeracji 2016 z 294,3 km do 278,4 km, tj. o 15,9 km (5,4%), wynikało z redukcji długości kanalizacji: ogólnospławnej grawitacyjnej i sanitarnej tłocznej o odpowiednio: 17,0 km i 3,0 km oraz zwiększenia długości kanalizacji: sanitarnej grawitacyjnej o 4,1 km. Liczba osób korzystających z istniejącej kanalizacji wynosiła 40 831 (o 3 124 osób, tj. 8,3% więcej niż w Aglomeracji 2016), w tym: 38 967 mieszkańców³⁸ oraz 1 864 osób czasowo przebywających³⁹ na terenie aglomeracji.

RLM Aglomeracji 2020 zmniejszył się w odniesieniu do Aglomeracji 2016 z wartości 53 938 do 50 418⁴⁰, tj. o 3 520 (6,5%)⁴¹.

(akta kontroli: tom 1, str. 116-183)

W sprawie zmniejszenia łącznej długości sieci kanalizacyjnej Burmistrz wyjaśnił: *Redukcja długości kanalizacji była spowodowana dwoma przyczynami:*

a) jest to efekt zakończenia realizacji inwestycji w zakresie budowy i modernizacji systemu kanalizacyjnego w gminie (...) w ramach projektu pn. „Regulacja gospodarki wodno-ściekowej w gminie Czechowice-Dziedzice”. Zakres projektu przewidywał rozdział kanalizacji ogólnospławnej funkcjonującej w mieście (...) poprzez budowę kanalizacji sanitarnej, przełączenie dopływu ścieków sanitarnych do kanalizacji nowozabudowanej i w końcu odcięcie kanalizacji dotychczasowej od dopływu ścieków sanitarnych. Dotychczasowa sieć ogólnospławna stała się kanalizacją deszczową. Długość odcinków kanalizacji ogólnospławnej została w wyniku zaprzestania spełniania swojej dotychczasowej roli zredukowana z ogólnej długości kanalizacji,

³² W tym liczba mieszkańców gmin: Czechowice-Dziedzice i Goczałkowice-Zdrój wynosiła odpowiednio: 30 650 i 5 961.

³³ W tym liczba osób czasowo przebywających na terenie gmin: Czechowice-Dziedzice i Goczałkowice-Zdrój wynosiła odpowiednio: 242 i 854.

³⁴ W tym: 36 611 RLM dla mieszkańców korzystających z istniejącej sieci kanalizacyjnej, 6 672 RLM dla mieszkańców planowanych do przyłączenia do sieci kanalizacyjnej, 9 407 RLM dla ścieków odprowadzanych przez zakłady przemysłowe i usługowe, 1 096 RLM dla osób czasowo korzystających z sieci kanalizacyjnej oraz 152 RLM dla osób korzystających z indywidualnych systemów oczyszczania ścieków (przedomowe oczyszczalnie ścieków i zbiorniki bezodpływowe).

³⁵ Nr XXXI/376/20.

³⁶ Dalej: „Aglomeracja 2020”.

³⁷ W tym kanalizacja: sanitarna grawitacyjna o długości 237,0 km, (tj. 4,1 km więcej niż w Aglomeracji 2016 (232,9 km), sanitarna tłoczna o długości 36,1 km (tj. 3,0 km mniej niż w Aglomeracji 2016 (39,1 km), ogólnospławna grawitacyjna o długości 5,3 km (tj. 17,0 km mniej niż w Aglomeracji 2016 (22,3 km).

³⁸ W tym liczba mieszkańców gmin: Czechowice-Dziedzice i Goczałkowice-Zdrój wynosiła odpowiednio: 32 186 i 6 781.

³⁹ W tym liczba osób czasowo przebywających na terenie gmin: Czechowice-Dziedzice i Goczałkowice-Zdrój wynosiła odpowiednio: 946 i 918.

⁴⁰ W tym: 38 967 RLM dla mieszkańców korzystających z istniejącej sieci kanalizacyjnej i 5 328 RLM dla mieszkańców planowanych do przyłączenia do sieci kanalizacyjnej, 4 098 RLM dla ścieków odprowadzanych przez zakłady przemysłowe i usługowe, 1 864 RLM dla osób czasowo korzystających z sieci kanalizacyjnej oraz 161 RLM dla osób korzystających z indywidualnych systemów oczyszczania ścieków.

⁴¹ Pomimo wzrostu liczby mieszkańców, co wynikało głównie ze zmniejszenia wartości RLM dla ilości ścieków odprowadzanych przez zakłady przemysłowe i usługowe z 9 407 do 4 098, tj. o 5 309 (56,4%).

b) operator systemu (PIM) w wyniku zakończenia procesu inwestycyjnego dokonał inwentaryzacji stanu kanalizacji przez siebie obsługiwanej. Efektem były (...) zmiany w ogólnej długości kanalizacji (...)

Spadek ilości ścieków z przemysłu był spowodowany procesami restrukturyzacyjnymi tj. zamknięciem zakładów i ich modernizacją (zamykanie obiegów technologicznych, ograniczanie ilości produkowanych ścieków).

(akta kontroli: tom 1, str. 455-459)

1.2.4. Liczba mieszkańców na terenie Aglomeracji 2020 wynosiła 38 967, w tym: 32 186 mieszkańców gminy Czechowice-Dziedzice oraz 6 781 osób zamieszkujących gminę Goczałkowice-Zdrój. Liczba mieszkańców ww. gmin wynosiła odpowiednio: 44 014⁴² i 6 781, a liczba mieszkańców gminy Czechowice-Dziedzice na terenach poza Aglomeracją 2020 wynosiła: 11 828 (26,9%), natomiast część obszaru aglomeracji zlokalizowana na terenie gminy Goczałkowice-Zdrój, pokrywała cały zabudowany obszar tej gminy.

(akta kontroli: tom 1, str. 145-183, 385, 451-454)

1.2.5. Aglomerację 2020 wyznaczono po dokonaniu przez Burmistrza uzgodnień wymaganych przez art. 87 ust. 4 ustawy prawo wodne, tj.:

- uzgodnienia wyznaczenia aglomeracji, stwierdzonego postanowieniem Dyrektora Zarządu Zlewni w Katowicach PGW Wody Polskie z dnia 16 listopada 2020 r., wydanym w zw. z wnioskiem Burmistrza z dnia 17 sierpnia 2020 r.,
- uzgodnienia projektu uchwały w sprawie wyznaczenia aglomeracji, stwierdzonego postanowieniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach z dnia 2 grudnia 2020 r.

(akta kontroli: tom 1, str. 145-183, 281-304)

1.2.6. Projekt uchwały Aglomeracji 2020 zawierał elementy wymagane przez § 4 rozporządzenia w sprawie wyznaczania aglomeracji, tj. m.in.:

- część opisową, która zawierała informacje o m.in.:
  - długości i rodzaju sieci kanalizacyjnej, liczbie stałych mieszkańców aglomeracji, liczbie osób czasowo przebywających w aglomeracji, istniejącej oczyszczalni ścieków,
  - systemie gospodarki ściekowej, w tym: średnia dobową ilość ścieków komunalnych powstających na terenie aglomeracji, skład jakościowy tych ścieków, przepustowość istniejącej oczyszczalni ścieków w m³/d, ilość i skład jakościowy ścieków przemysłowych odprowadzanych przez zakłady do systemu kanalizacji zbiorczej, nazwy zakładów,
  - ilości ścieków powstających na terenie aglomeracji nieobjętych systemem kanalizacji zbiorczej,
  - uzasadnienie określonej RLM aglomeracji;
- część graficzną, która zawierała informacje w zakresie m.in.: granic aglomeracji w skali 1:25 000, istniejącej oczyszczalni ścieków, granic administracyjnych gminy oraz skali projektu aglomeracji w formie liczbowej i liniowej.

(akta kontroli: tom 1, str. 145-183)

1.2.7. Wskaźniki koncentracji⁴³ dla planowanej do budowy sieci kanalizacyjnej w ramach Aglomeracji 2016 były zgodne z § 3 ust 4 i 5 rozporządzenia w sprawie wyznaczania aglomeracji i wynosiły odpowiednio:

⁴² Według stanu na dzień 15 grudnia 2020 r.

⁴³ Stosownie do § 1 ust. 6 rozporządzenia w sprawie wyznaczania aglomeracji przez wskaźnik koncentracji rozumie się stosunek liczby stałych mieszkańców aglomeracji i osób czasowo przebywających w aglomeracji

- 131,3 mieszkańców/km sieci i odnosił się do liczby 6 301 mieszkańców oraz osób czasowo przebywających na terenie aglomeracji, którzy będą obsługiwani przez planowaną do wykonania sieć kanalizacyjną o długości⁴⁴ 48,0 km,
- 95,1 mieszkańców/km sieci i odnosił się do liczby 371 mieszkańców oraz osób czasowo przebywających na terenie aglomeracji, którzy będą obsługiwani przez planowaną do wykonania sieć kanalizacyjną o długości⁴⁵ 3,9 km.

W projekcie uchwały Rady Miejskiej w sprawie utworzenia Aglomeracji 2020 nie zawarto informacji o planowanej do budowy sieci kanalizacyjnej oraz wskaźnikach koncentracji.

(akta kontroli: tom 1, str. 116-183)

Burmistrz wyjaśnił: *w uchwale w sprawie utworzenia Aglomeracji 2020 nie planuje się budowy sieci kanalizacyjnych z uwagi na trwającą nadal budowę kanalizacji w ramach zadania „Regulacja gospodarki wodno-ściekowej w gminie Czechowice-Dziedzice – etap 2”. Mając na uwadze obserwowany rozwój terenów przeznaczonych na mieszkalnictwo obszar i granice aglomeracji będą aktualizowane, w miarę potrzeb planowane będą dalsze inwestycje.*

(akta kontroli: tom 1, str. 455-463)

1.2.8. Dane o aglomeracji przekazane przez Burmistrza pismem z dnia 23 października 2019 r. w ankiecie aktualizacyjnej na potrzeby sporządzenia AKPOŚK 2021 do PGW Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gliwicach⁴⁶ były zgodne z uchwałą w sprawie Aglomeracji 2016, z wyjątkiem danych o długości istniejącej sieci kanalizacyjnej, która wg tej uchwały wynosiła 294,3 km, natomiast wg ww. ankiety aktualizacyjnej wynosiła 344,0 km. Powyższe dane były niezgodne ze sprawozdaniami z realizacji KPOŚK za lata 2018 i 2019, co szerzej przedstawiono w pkt 1 sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli: tom 1, str. 145-183, 253-279, 391-435)

1.2.9. W latach 2018-2019 nie podejmowano w Gminie działań zmierzających do przyjęcia uchwały w sprawie obszaru i granic aglomeracji w trybie art. 87 ust. 1 ustawy prawo wodne, gdyż, jak wyjaśnił Burmistrz *w latach 2018-2019 nie było potrzeby ustalania obszaru i granic aglomeracji.*

(akta kontroli: tom 1, str. 116-143, 464-471)

1.3. Planowanie zadań w zakresie gospodarki ściekowej na terenie aglomeracji i obszarach poza aglomeracją

1.3.1 Burmistrz przekazał do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego⁴⁷ informację na potrzeby AKPOŚK 2017 (pismami z dnia 13 października 2016 r i 10 listopada 2016 r.), dotyczącą przedsięwzięć inwestycyjnych, niezbędnych do wykonania na terenie Aglomeracji, w ramach których planowano realizację zadania: Regulacja gospodarki wodno-ściekowej w gminie Czechowice-Dziedzice – etap 2.

Według tej informacji zadanie⁴⁸ było realizowane przez PIM i obejmowało:

---

przewidywanej do obsługi przez planowaną do budowy sieć kanalizacyjną do długości tej sieci, doprowadzającej ścieki do oczyszczalni ścieków albo do końcowego punktu zrzutu ścieków komunalnych.

⁴⁴ W obliczeniu wskaźnika długości sieci nie uwzględniono 3,4 km kanalizacji sanitarnej tłocznej prowadzonej „w jednym wykopie” z kanalizacją sanitarną.

⁴⁵ W obliczeniu wskaźnika długości sieci nie uwzględniono 0,5 km kanalizacji sanitarnej tłocznej prowadzonej „w jednym wykopie” z kanalizacją sanitarną.

⁴⁶ Dalej: „RZGW”.

⁴⁷ Dalej: „Urząd Marszałkowski”.

⁴⁸ Współfinansowane ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (POIS) w perspektywie finansowej 2014-2020, działanie 2.3. *Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach*. POIS to krajowy program wspierający gospodarkę niskoemisyjną, ochronę środowiska, przeciwdziałanie i adaptację do zmian klimatu, transport i bezpieczeństwo energetyczne.

- budowę 51,5 km sieci kanalizacyjnej o wartości 68 624,7 tys. zł,
- modernizację 6,1 km sieci kanalizacyjnej na kwotę 11 893,3 tys. zł,
- modernizację oczyszczalni ścieków wraz z przeróbką osadu i jego zagospodarowaniem na kwotę 2 208,7 tys. zł.

Łączna wysokość planowanych nakładów inwestycyjnych wynosiła 82 726,7 tys. zł, w tym 80 518,0 tys. zł na budowę i modernizację sieci kanalizacyjnych.

Jako źródła finansowania nakładów inwestycyjnych wskazano środki: własne gminy oraz przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego w wysokości 19 849,1 tys. zł, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej – 19 470,6 tys. zł oraz środki unijne w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 – 43 407,0 tys. zł.

W aktualizacji KPOŚK 2017 opublikowanej na stronie PGW Wody Polskie⁴⁹: ujęto realizację zadania Regulacja gospodarki wodno-ściekowej w gminie Czechowice-Dziedzice – etap 2, w ramach którego planowano budowę 50,0 km sieci kanalizacyjnej za kwotę 66 625,9 tys. zł, tj. sieci o długości mniejszej o 1,5 km, niż wykazana przez Burmistrza w ww. informacji przekazanej do Urzędu Marszałkowskiego.

(akta kontroli: tom 1, str. 46-49, 227-252, 280, 449-450)

Według treści skierowanego do Burmistrza pisma Dyrektora Departamentu Zarządzania Środowiskiem Wodnym PGW Wody Polskie z dnia 15 stycznia 2021 r.: *wartości podane przez aglomerację (...) w ankiecie na potrzeby AKPOŚK 2017 określały zakres inwestycyjny na poziomie 51,5 km, przy jednoczesnym wykazaniu 4 500 RLM możliwych do podłączenia w wyniku jej realizacji. Daje to sumaryczny wskaźnik koncentracji na poziomie 87 mieszkańców na kilometr wybudowanej sieci (...) Algorytm weryfikujący dane przekazane przez samorządy dokonywał automatycznego zmniejszania długości sieci do minimalnego wymogu koncentracji (90mk/km), co w przypadku aglomeracji (...) oznaczało redukcję wnioskowanej długości o 1,5 km. Niezbędne nakłady na budowę sieci kanalizacyjnej, po korekcie, wynosiły 66 625,9 tys. zł.*

(akta kontroli: tom 1, str. 644-646)

1.3.2. Termin zakończenia planowanej dla Aglomeracji w AKPOŚK 2017 inwestycji *Regulacja gospodarki wodno-ściekowej w gminie Czechowice-Dziedzice – etap 2*, określono na dzień 31 grudnia 2021 r. Po zakończeniu realizacji tego zadania zaplanowano przyrost liczby mieszkańców, którzy skorzystają z usług kanalizacyjnych w wyniku wybudowania 51,5 km planowanej sieci kanalizacyjnej o 4 500 osób (z 37 912 do 42 414 osób).

Zakres zadań zaplanowany na potrzeby V aktualizacji KPOŚK zapewniał spełnienie przez aglomerację wszystkich trzech warunków dyrektywy 91/271/EWG⁵⁰, tj.:

⁴⁹ <https://www.wody.gov.pl/nasze-dzialania/krajowy-program-oczyszczania-sciekow-komunalnych>.

⁵⁰ Dyrektywa Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych (Dz. Urz. WE L 135 z 30.05.1991, str. 40). Warunkami spełnienia dyrektywy jest zapewnienie w każdej aglomeracji aby:

- wydajność oczyszczalni ścieków odpowiadała przynajmniej ładunkowi generowanemu na obszarze aglomeracji;
- jakość ścieków oczyszczonych odprowadzanych z każdej oczyszczalni była zgodna z wymaganiami określonymi w przepisach ustawy – Prawo wodne i przepisach wykonawczych do tej ustawy (dla wszystkich aglomeracji powyżej 10 000 RLM wymagane podwyższone usuwanie azotu i fosforu);
- wyposażenie aglomeracji w systemy zbierania ścieków komunalnych gwarantowało blisko 100% poziom obsługi. Oznacza to wyposażenie w sieć kanalizacyjną co najmniej na poziomie: 95% dla aglomeracji o RLM < 100 000, 98% dla aglomeracji o RLM > 100 000. Pozostały % RLM musi być oczyszczany w innych systemach oczyszczania ścieków (pojedyncze systemy lub inne właściwe systemy), zapewniających ten sam poziom ochrony środowiska jak dla całej aglomeracji.

- projektowa maksymalna wydajność oczyszczalni wynosiła RLM 53 952 i była wyższa od RLM 53 938 dla Aglomeracji 2016,
- na terenie aglomeracji zlokalizowano oczyszczalnię biologiczną z podwyższonym usuwaniem związków azotu i fosforu,
- zaplanowano zwiększenie wskaźnika zbierania siecią⁵¹ po realizacji zaplanowanych inwestycji, tj. z 89,8%⁵² w 2016 r. do 98,1%⁵³ do 31 grudnia 2021 r.

(akta kontroli: tom 1, str. 116-144, 227-252, 280)

1.3.3. Urząd nie posiadał dokumentacji, pozwalającej na ustalenie, jakie było źródło danych zamieszczonych w AKPOŚK 2017, w tym na jakiej podstawie w przyjęto, że w wyniku wybudowania do dnia 31 grudnia 2021 r. 51,5 km planowanej sieci kanalizacyjnej z usług kanalizacyjnych skorzysta 4 500 osób.

Burmistrz wyjaśnił: *źródłem danych było Studium Wykonalności projektu inwestycyjnego „Modernizacja gospodarki wodno-ściekowej w gminie Czechowice-Dziedzice - etap 2”, przygotowane na przełomie 2015 i 2016 roku przez PIM (...), który został jego beneficjentem oraz informacja z Urzędu Gminy Goczałkowice-Zdrój o braku planów przyłączenia nowych mieszkańców. Gmina Goczałkowice-Zdrój od dawna jest całkowicie skanalizowana i nowe przyłączenia wynikają z bieżących przyłączeń nowopowstałych budynków (...) Dane do V aktualizacji pochodziły z Urzędów obu gmin oraz od operatora systemu kanalizacyjnego i oczyszczalni (PIM). Nie posiadam niestety już danych źródłowych, gdyż były one pozyskiwane we wrześniu 2016 r.*

(akta kontroli: tom 1, str. 464-471)

Urząd nie dysponował dokumentacją pozwalającą na weryfikację danych zawartych w ankietach aktualizacyjnych KPOŚK, przekazanych przez Burmistrza pismami: z dnia 10 listopada 2016 r. do Urzędu Marszałkowskiego, w zakresie AKPOŚK 2017 oraz 23 i 29 października 2019 r. do RZGW, w zakresie AKPOŚK 2021. Zadania w zakresie zbierania danych do sprawozdań i ankiet aktualizacyjnych KPOŚK powierzono podmiotowi zewnętrznemu, co szerzej przedstawiono w pkt 1.1.1. niniejszego wystąpienia.

(akta kontroli: tom 1, str. 201-226)

Burmistrz wyjaśnił: *Urząd nie posiada ww. dokumentów. Zgodnie z zawartymi umowami pozyskanie materiałów i danych należało do osoby (firmy) zewnętrznej sporządzającej ankietę aktualizacyjną (...) Pracownicy nie weryfikowali treści ankiet. Odpowiedzialność za prawidłowość danych w ankietach spoczywała na osobie zewnętrznej, przygotowującej ankietę. Czynności pracowników Urzędu ograniczały się do protokolarnego przyjęcia/przekazania gotowego opracowania, które zostało sprawdzone, co do kompletności, a także zgodności wersji elektronicznej z wersją papierową. Nigdy w Urzędzie (...) nie było zatrudnionej osoby, której powierzono sprawy związane z KPOŚK. Od pierwszego etapu działań w ramach KPOŚK zatrudniono wyspecjalizowaną firmę zewnętrzną.*

(akta kontroli: tom 1, str. 464-471)

1.3.4. W propozycji planu aglomeracji złożonej przez Burmistrza 6 maja 2016 r. do Urzędu Marszałkowskiego, na podstawie której Sejmik Województwa Śląskiego

⁵¹ Relacja RLM korzystających z sieci kanalizacyjnej do RLM dla aglomeracji.

⁵² Tj. dla Aglomeracji 2016: relacja RLM 48 415 korzystających z sieci kanalizacyjnej (w tym: RLM 37 912 mieszkańców, RLM 9 407 przemysłu i RLM 1 096 osób czasowo przebywających w aglomeracji) do RLM 53 938 dla Aglomeracji 2016 (w tym: RLM 43 435 mieszkańców, RLM 9 407 przemysłu i RLM 1 096 osób czasowo przebywających w aglomeracji).

⁵³ Relacja RLM 52 915 korzystających z sieci kanalizacyjnej (RLM 48 415 + 4 500) do 53 938 RLM aglomeracji.

podjął uchwałę z dnia 27 czerwca 2016 r., w sprawie Aglomeracji 2016, zaplanowano wykonanie: 51,4 km sieci kanalizacyjnej⁵⁴ o wskaźniku długości sieci nie mniejszym niż 120 osób oraz 4,4 km sieci kanalizacyjnej⁵⁵ o wskaźniku długości sieci nie mniejszym niż 90 osób. Nie określono wartości planowanych zadań.

Nie planowano inwestycji w indywidualne systemy oczyszczania ścieków lub budowy, rozbudowy lub modernizacji oczyszczalni ścieków, co uzasadniono w następujący sposób (cyt.): „oczyszczalnia jest po modernizacji zakończona w 2014 r. Posiada wystarczającą przepustowość dla przyjęcia i oczyszczania ścieków z istniejącej i planowanej sieci kanalizacyjnej oraz ścieków dowozowych, zgodnie z wymaganiami Dyrektywy Rady (...) 91/271/EWG”.

Zakres planowanych przedsięwzięć określony w ankiecie aktualizacyjnej na potrzeby AKPOŚK 2017, przekazanej przez Burmistrza do Urzędu Marszałkowskiego⁵⁶ był szerszy, niż w propozycji planu Aglomeracji 2016 i obejmował: budowę 51,5 km sieci kanalizacyjnej na kwotę 68 624,7 tys. zł, modernizację 6,1 km sieci kanalizacyjnej na kwotę 11 893,3 tys. zł oraz modernizację oczyszczalni ścieków wraz z przeróbką osadu i jego zagospodarowaniem na kwotę 2 208,7 tys. zł.

(akta kontroli: tom 1, str. 116-144, 227-252)

Burmistrz wyjaśnił: pod koniec 2016 r. gmina Goczałkowice-Zdrój sygnalizowała plan budowy niewielkich odcinków sieci (nie miała tych planów w momencie przygotowywania planu aglomeracji), który częściowo zrealizowała (...) Decyzję o modernizacji oczyszczalni ścieków polegającej na jej doposażeniu w agregat kogeneracyjny wytwarzający energię elektryczną oraz ciepłą w procesie spalania biogazu pochodzącego z beztlenowej fermentacji osadów ściekowych podjęto (...) w lipcu 2016 r. (...) oczyszczalnia ścieków w procesie beztlenowej stabilizacji osadów uzyskiwała nadwyżki biogazu możliwe do wykorzystania.

(akta kontroli: tom 1, str. 455-463)

W obowiązujących w okresie objętym kontrolą uchwałach⁵⁷ Rady Miejskiej w sprawie przyjęcia wieloletniej prognozy finansowej nie określono wydatków na realizację przedsięwzięć dotyczących gospodarki ściekowej, w tym określonych w KPOŚK. Wydatki w ww. zakresie ponosiło PIM.

(akta kontroli: tom 1, str. 46-51, 305-362)

1.3.5. Gmina posiadała regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków⁵⁸, wymagany przez art. 19 ust. 3 uzzw⁵⁹, zaopiniowany przez Dyrektora PGW Wody Polskie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach⁶⁰, zgodnie z art. 19 ust. 2 uzzw, na podstawie wniosku Burmistrza z dnia 17 lipca 2018 r. W okresie objętym kontrolą obowiązywały: Regulamin przyjęty uchwałą⁶¹ Rady Miejskiej z dnia 30 stycznia 2006 r. oraz Regulamin przyjęty uchwałą⁶² Rady Miejskiej z dnia 17 kwietnia 2019 r., który określał prawa i obowiązki przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego oraz odbiorców usług w zakresie wymaganym przez art. 19 ust. 5 ww. ustawy.

(akta kontroli: tom 1, str. 66-89, 363-383)

⁵⁴ W tym 3,4 km kanalizacji sanitarnej tłocznej prowadzonej „w jednym wykopie” z kanalizacją sanitarną.

⁵⁵ W tym 0,5 km kanalizacji sanitarnej tłocznej prowadzonej „w jednym wykopie” z kanalizacją sanitarną.

⁵⁶ pismem z 10 listopada 2016 r.

⁵⁷ Tj. uchwałach Rady Miejskiej: nr XLII/463/17 z dnia 19 grudnia 2017 r. w sprawie przyjęcia wieloletniej prognozy finansowej na lata 2018-2023, nr V/29/18 z dnia 18 grudnia 2018 r. w sprawie przyjęcia wieloletniej prognozy finansowej na lata 2019-2027 oraz nr XVIII/181/19 z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie przyjęcia wieloletniej prognozy finansowej na lata 2020-2029.

⁵⁸ Dalej: „Regulamin”.

⁵⁹ Dz. U. z 2019 r. poz. 1437 ze zm.; dalej: „uzzw”.

⁶⁰ Postanowieniem z dnia 9 listopada 2018 r. Dalej: „RZGW”.

⁶¹ Nr XLI/457/06.

⁶² Nr IX/76/19.

1.3.6. Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków zawierał m.in. następujące postanowienia:

- zasady przyłączania nieruchomości do sieci kanalizacyjnej, w tym zobowiązanie podmiotu obiegającego się o przyłączenie do złożenia pisemnego wniosku, zawierającego m.in.: imię i nazwisko oraz podpis wnioskodawcy, wskazanie nieruchomości, która ma zostać przyłączona, wskazanie przewidywanej ilości odprowadzanych ścieków, a w przypadku dostawców przemysłowych, również jakości odprowadzanych ścieków oraz, opis nieruchomości z której będą odprowadzane ścieki, w szczególności określenie sposobu jej zagospodarowania i przeznaczenia,
- zobowiązanie przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego, do wydania wnioskodawcy (w terminie nie dłuższym niż 30 dni) warunków przyłączenia do sieci wodociągowej/kanalizacyjnej, z określeniem m.in.: miejsca przyłączenia do sieci kanalizacyjnej, maksymalnej ilości ścieków odprowadzanych oraz ich jakości⁶³,
- obowiązek, dokonania przez przedsiębiorstwo odbioru przyłącza pod kątem spełnienia warunków technicznych przed podpisaniem umowy na odprowadzanie ścieków,
- zobowiązanie poinformowania, w razie braku możliwości przyłączenia do sieci kanalizacyjnej, przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne (w terminie do 30 dni od otrzymania wniosku) o przyczynach, które uniemożliwiają przyłączenie,
- obowiązek poinformowania odbiorców usług o planowanych przerwach lub ograniczeniach w odprowadzaniu ścieków z co najmniej 3-dniowym wyprzedzeniem.

(akta kontroli: tom 1, str. 76-89)

1.3.7. W okresie objętym kontrolą w Gminie nie realizowano przedsięwzięć w zakresie przyłączania nowych użytkowników do sieci kanalizacyjnych, budowy i utrzymania stacji zlewnych lub budowy przydomowych oczyszczalni ścieków.

(akta kontroli: tom 1, str. 461)

W zakresie braku realizacji przedsięwzięć dotyczących przyłączania nowych użytkowników do sieci kanalizacyjnych Burmistrz wyjaśnił: *dofinansowania w zakresie przyłączy kanalizacyjnych realizowane były w latach 2015-2016 (...) W okresie od 2018 r. do 2020 r. nie było potrzeby dofinansowania budowy przyłączy kanalizacyjnych z uwagi na fakt, iż w tym okresie nie była budowana nowa sieć kanalizacyjna.*

(akta kontroli: tom 1, str. 455-463, 678-685)

1.3.8. Pismem z dnia 23 października 2019 r. Burmistrz przekazał do RZGW ankietę do AKPOŚK 2021⁶⁴. W dniu 25 października 2019 r. Wydział Zarządzania Środowiskiem RZGW skierował do urzędów gmin województwa śląskiego (w tym do Urzędu) informację mailową dotyczącą określenia wymagań odnośnie materiałów, jakie należy przekazać w ramach ww. aktualizacji, m.in.: kalkulacji ceny za ścieki. Pismem z dnia 29 października 2019 r.

Poprawioną ankietę AKPOŚK 2021, uwzględniającą ww. uwagi, Burmistrz przekazał do RZGW mailem z dnia 25 października 2019 r.

(akta kontroli: tom 1, str. 253-279, 464-466)

⁶³ Jeżeli spełnione są warunki techniczne.

⁶⁴ Szósta aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

Burmistrz wyjaśnił, że Urząd nie był informowany przez RZGW o dokonaniu weryfikacji ankiet przesłanych w ramach AKPOŚK 2021.

(akta kontroli: tom 1, str. 464-466)

1.3.9. W ankiecie AKPOŚK 2021 nie planowano nakładów na budowę lub modernizację sieci kanalizacyjnych, natomiast przewidziano modernizację części osadowej oczyszczalni ścieków Czechowice-Dziedzice w latach 2023-2026. Koszt tej inwestycji oszacowano na kwotę 15 000,0 tys. zł.

(akta kontroli: tom 1, str. 253-279)

Burmistrz wyjaśnił, że: w VI aktualizacji KPOŚK *nie planowano dalszych inwestycji, ze względu na brak obszarów o wymaganym wskaźniku koncentracji.*

(akta kontroli: tom 1, str. 464-467)

W ankietach aktualizacyjnych z dnia: 23 i 29 października 2019 r., przekazanych przez Burmistrza do RZGW w ramach AKPOŚK 2021, wykazano spełnienie przez Aglomerację trzech warunków dyrektywy 91/271/EWG, tj.:

- projektowa maksymalna wydajność oczyszczalni wynosiła RLM 53 952 i była wyższa od RLM 53 938 dla Aglomeracji,
- na terenie aglomeracji zlokalizowano oczyszczalnię biologiczną z podwyższonym usuwaniem związków azotu i fosforu,
- wskaźnik zbierania siecią⁶⁵ dla sieci kanalizacyjnej z uwzględnieniem sieci planowanej do wybudowania w 2021 r. wynosił 99,7%⁶⁶.

(akta kontroli: tom 1, str. 145-183, 253-279)

Według danych zawartych sprawozdaniach z realizacji KPOŚK za lata: 2018 i 2019 wskaźniki zbierania siecią dla istniejącej sieci kanalizacyjnej wynosiły odpowiednio: 94,9%⁶⁷ oraz 95,8%⁶⁸.

(akta kontroli: tom 1, str. 391-435)

1.4. Monitorowanie realizacji zadań w zakresie gospodarki ściekowej na terenie aglomeracji (KPOŚK)

1.4.1. Kontrolującym nie przedłożono dokumentacji pozwalającej na ustalenie, w jaki sposób monitorowano stan i postępy oraz uzyskiwane efekty w realizacji przedsięwzięć ujętych w AKPOŚK 2017.

W tej sprawie Burmistrz wyjaśnił: *Szczegółowy zakres analiz prowadzony jest przez Radę Nadzorczą PIM (...) W zakresie realizacji terminowości KPOŚK podejmowałem działania związane z pozyskaniem środków zewnętrznych przez NFOŚiGW w Warszawie (wizyty w Funduszu wraz z Prezesem PIM, wizyty w Funduszu z moim Zastępcą).*

(akta kontroli: tom 1, str. 658-672)

1.4.2. Przygotowanie sprawozdań z realizacji KPOŚK dla Aglomeracji za lata 2018 i 2019 powierzono firmie zewnętrznej⁶⁹ na podstawie umów z dnia odpowiednio: 15 stycznia 2019 r. i 3 lutego 2020 r.⁷⁰, zawartych przez Zastępcę Burmistrza⁷¹.

⁶⁵ Tj. udział procentowy RLM korzystających z sieci kanalizacyjnej.

⁶⁶ Tj.: relacja RLM 53 786 korzystających z sieci kanalizacyjnej (w tym: RLM 43 283 mieszkańców, RLM 9 407 przemysłu i RLM 1 096 osób czasowo przebywających w aglomeracji) do RLM 53 938 dla Aglomeracji. Według Dyrektywy Rady 91/271/EWG dla aglomeracji o RLM < 100 000 wyposażenie w sieć kanalizacyjną powinno gwarantować co najmniej 95% poziom obsługi. Pozostały % RLM musi być oczyszczany w innych systemach oczyszczania ścieków.

⁶⁷ Tj.: relacja RLM 46 161 korzystających z sieci kanalizacyjnej (w tym: RLM 40 967 mieszkańców, RLM 4 098 przemysłu i RLM 1 096 osób czasowo przebywających w aglomeracji) do RLM 48 629 dla Aglomeracji.

⁶⁸ Tj.: relacja RLM 46 608 korzystających z sieci kanalizacyjnej (w tym: RLM 41 414 mieszkańców, RLM 4 098 przemysłu i RLM 1 096 osób czasowo przebywających w aglomeracji) do RLM 48 629 dla Aglomeracji.

Urząd nie posiadał danych źródłowych dotyczących realizacji zadań na terenie Aglomeracji, wymaganych do sporządzenia sprawozdań z realizacji KPOŚK za lata 2018 i 2019.

(akta kontroli: tom 1, str. 201-219)

Burmistrz wyjaśnił: *sporządzenie sprawozdań i ankiet na potrzeby KPOŚK zostało powierzone wyspecjalizowanej firmie, która nigdy nie budziła moich wątpliwości, co do merytorycznej wiedzy i fachowości. Pełna odpowiedzialność za zebranie danych, poprawność ich przetworzenia i sporządzenie sprawozdań i ankiet spoczywała na tej osobie (firmie).*

(akta kontroli: tom 1, str. 658-672)

1.4.3. Pracownicy Urzędu nie dokonywali weryfikacji danych dotyczących realizacji zadań na terenie Aglomeracji ujętych w KPOŚK, wymaganych do sporządzenia sprawozdań z realizacji KPOŚK za lata 2018 i 2019, co szerzej przedstawiono w pkt 3 sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli: tom 1, str. 201-219)

1.4.4. Według sprawozdań z realizacji KPOŚK dla Aglomeracji za lata 2018 i 2019 w ramach inwestycji *Regulacja gospodarki wodno-ściekowej w gminie Czechowice-Dziedzice – etap 2*, której zakończenie planowano w AKPOŚK 2017 na 31 grudnia 2021 r. wykonano:

- w 2018 r. modernizację oczyszczalni ścieków na kwotę 1 378,2 tys. zł,
- w 2019 r. nie wykonywano zadań określonych w AKPOŚK 2017, które dotyczyły budowy 51,5 km sieci kanalizacyjnej o wartości 68 624,7 tys. zł oraz modernizacji 6,1 km sieci kanalizacyjnej o wartości 11 893,3 tys. zł.

Urząd nie posiadał dokumentacji pozwalającej na dokonanie weryfikacji, czy PIM realizował zgodnie z harmonogramem AKPOŚK 2017.

(akta kontroli: tom 1, str. 391-435, 594-612)

Burmistrz wyjaśnił: *zgodnie z opracowaną dokumentacją projektową w ramach realizacji Umów z Wykonawcami oraz prawomocnymi pozwoleniami na budowę zostanie wybudowane łącznie 59,4 km sieci kanalizacji sanitarnej. Zgodnie z umową o dofinansowanie zakończenie Projektu „Regulacja gospodarki wodno-ściekowej w gminie Czechowice-Dziedzice - etap 2” i osiągnięcie efektu rzeczowego przewidywane jest do końca października 2022 r., a osiągnięcie efektu ekologicznego do końca grudnia 2022 r. Realizacja ww. przedsięwzięć spowoduje osiągnięcie efektów dla zakładanych celów wynikających z AKPOŚK 2017 w terminach wynikających z Umowy o Dofinansowanie.*

(akta kontroli: tom 1, str. 658-672)

1.4.5. Według sprawozdań z realizacji KPOŚK za lata: 2018 i 2019 wskaźnik zbierania ścieków dla istniejącej sieci kanalizacyjnej wynosił odpowiednio: 94,9%⁷² oraz 95,8%⁷³ i w 2019 r. przekroczył wymagany poziom wynoszący 95% dla aglomeracji o RLM mniejszym niż 100 000. W latach 2018 i 2019 nastąpił przyrost liczby mieszkańców podłączonych do sieci o odpowiednio: 137 i 447 osób. Urząd

⁶⁹ Tj. przedsiębiorcy prowadzącemu działalność gospodarczą.

⁷⁰ Ww. umowa dotyczyła również wykonania przeglądu obszaru i granic Aglomeracji.

⁷¹ Z upoważnienia Burmistrza.

⁷² Tj.: relacja RLM 46 161 korzystających z sieci kanalizacyjnej (w tym: RLM 40 967 mieszkańców, RLM 4 098 przemysłu i RLM 1 096 osób czasowo przebywających w aglomeracji) do RLM 48 629 dla Aglomeracji.

⁷³ Tj.: relacja RLM 46 608 korzystających z sieci kanalizacyjnej (w tym: RLM 41 414 mieszkańców, RLM 4 098 przemysłu i RLM 1 096 osób czasowo przebywających w aglomeracji) do RLM 48 629 dla Aglomeracji.

nie posiadał dokumentacji pozwalającej na przeprowadzenie weryfikacji danych wykazanych w ww. sprawozdaniach.

(akta kontroli: tom 1, str. 391-435)

1.4.6. W informacji przekazanej przez Burmistrza do RZGW w ankiecie AKPOŚK 2021 z dnia 23 października 2019 r. oraz w sprawozdaniu z realizacji KPOŚK za 2019 r., wykazano dane, z których wynika spełnienie przez Aglomerację warunków dyrektywy 91/271/EWG (co opisano w pkt 1.3.11 i 1.4.6-7 wystąpienia). Termin realizacji zadań planowanych w AKPOŚK 2017 określono na dzień 31 grudnia 2021 r.

(akta kontroli: tom 1, str. 145-183, 227-279, 391-435)

1.4.7. Burmistrz przekazał do RZGW sprawozdania z realizacji KPOŚK za lata 2018 i 2019 w terminach wymaganych przez art. 89 ust. 1 ustawy prawo wodne⁷⁴, tj. odpowiednio: 29 stycznia 2019 r. i 26 lutego 2020 r. Według pisma Dyrektora RZGW z dnia 30 grudnia 2020 r. ww. sprawozdania: *po analizie zostały przyjęte*.

(akta kontroli: tom 1, str. 391-435, 455-463, 635)

1.4.8. W sprawozdaniu z realizacji KPOŚK za 2018 r. wykazano wybudowanie 0,9 km sieci kanalizacji sanitarnej za kwotę 331,1 tys. zł, której nie realizowano w ramach AKPOŚK 2017, co szerzej przedstawiono w pkt 2 sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”. Urząd nie posiadał danych pozwalających na stwierdzenie, czy wszystkie informacje i dane ujęte w sprawozdaniach z realizacji KPOŚK, były zgodne ze stanem faktycznym, co przedstawiono w pkt 1.3.5. niniejszego wystąpienia.

(akta kontroli: tom 1, str. 201-226, 391-410, 658-672)

1.4.9. W sprawozdaniu z realizacji KPOŚK za 2019 r. sporządzonym przez PGW Wody Polskie⁷⁵ znajdowały się informacje dotyczące Aglomeracji, zgodne z danymi zamieszczonym w sprawozdaniu z realizacji KPOŚK za 2019 r., przekazanym przez Burmistrza do RZGW w dniu 26 lutego 2020 r.

(akta kontroli: tom 1, str. 411-435)

1.4.10. Poza zadaniami określonymi w AKPOŚK 2017, PIM realizowało również inne przedsięwzięcia związane ze zbieraniem i oczyszczaniem ścieków komunalnych. W 2018 r. wybudowano: w aglomeracji sieć kanalizacyjną o długości 0,8 km za kwotę 331,1 tys. zł (tzw. „sięgacze kanalizacyjne”) oraz poza aglomeracją kanalizację sanitarną o długości 0,15 km za kwotę 105,2 tys. zł, w ramach zadania „Budowa kanalizacji sanitarnej przy ulicy Długiej w miejscowości Ligota”. Oprócz budowy sieci kanalizacyjnej PIM realizowało w latach 2018-2020 zadanie w zakresie modernizacji przepompowni ścieków na kwotę 572,8 tys. zł oraz wydatkowało: 1 563,2 tys. zł w 2018 r. na zakup specjalistycznego sprzętu dla celów obsługi zbiorczego systemu odprowadzania ścieków oraz 266,0 tys. zł na zakup narzędzi, wyposażenia oraz modernizację obiektów na oczyszczalni ścieków.

(akta kontroli: tom 1, str. 472-492, 594-612)

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

Stwierdzone
nieprawidłowości

1. W ankiecie aktualizacyjnej przekazanej przez Burmistrza do RZGW w dniach 23 i 29 października 2019 r. w ramach VI aktualizacji KPOŚK, wykazano niezgodne ze stanem faktycznym dane dotyczące długości sieci kanalizacyjnej w aglomeracji.

⁷⁴ Według art. 89 ust. 1 uPW sprawozdania z realizacji KPOŚK należało przekazać: za 2018 r. – do dnia 31 stycznia, za 2019 r. – do dnia 28 lutego roku następnego.

⁷⁵ Opublikowanym na stronie PGW Wody Polskie: <https://www.wody.gov.pl/nasze-dzialania/krajowy-program-oczyszczania-sciekow-komunalnych>.

W kolumnie 18 tej ankiety wykazano, że długość istniejącej sieci kanalizacyjnej w aglomeracji wynosiła 344,0 km. Według sprawozdań z realizacji KPOŚK za lata 2018 i 2019, przekazanych przez Burmistrza do RZGW w dniach odpowiednio: 29 stycznia 2019 r. i 26 lutego 2020 r., łączna długość sieci kanalizacyjnej w aglomeracji wynosiła 279,9 km⁷⁶.

(akta kontroli: tom 1, str. 253-280)

Burmistrz wyjaśnił: *Po dokonaniu szczegółowej analizy danych i instrukcji wypełnienia arkusza ankiety aktualizacyjnej KPOŚK 2021 stwierdzono niewłaściwe przedstawienie danych w kolumnie 18. Osoba przygotowująca ankietę (firma zewnętrzna) niewłaściwie zaliczyła długość sieci zaplanowanej do wykonania w ramach zadania „Regulacja gospodarki wodnościekowej w gminie Czechowice-Dziedzice – etap 2”, do długości sieci już wybudowanych. Zgodnie z instrukcją wypełnienia ankiety, w kolumnie 18 należało wykazać jedynie taką długość sieci istniejącej, która zostanie faktycznie wybudowana w 2020 r. (...) Zamierzam zlecić weryfikację danych i wprowadzenie stosownych korekt do ankiety aktualizacyjnej KPOŚK 2021. Korekta ankiety aktualizacyjnej zostanie wykonana w najbliższym czasie, w terminie umożliwiającym poprawne złożenie sprawozdania z realizacji KPOŚK za 2020 r., czyli do końca lutego br.*

(akta kontroli: tom 1, str. 673-677)

NIK wskazuje, że powierzenie firmie zewnętrznej zadań w zakresie sporządzenia sprawozdań z realizacji KPOŚK, nie zwalnia Burmistrza z odpowiedzialności za zgodność ze stanem faktycznym danych, wykazanych w podpisanych przez niego sprawozdaniach.

2. W sprawozdaniu z realizacji KPOŚK za 2018 r., przekazanym przez Burmistrza do RZGW w dniu 29 stycznia 2019 r., wykazano niezgodne ze stanem faktycznym informacje o wybudowaniu w ramach KPOŚK 0,9 km sieci kanalizacji sanitarnej za kwotę 331,1 tys. zł. Stwierdzono, że wykazane w tym sprawozdaniu tzw. „sięgacze kanalizacyjne” o wartości 331,1 tys. zł nie były realizowane w ramach KPOŚK i miały długość 0,8 km.

(akta kontroli: tom 1, str. 391-410, 487-492)

Burmistrz wyjaśnił: *w sprawozdaniu z KPOŚK za 2018 r. wykazano omyłkowo koszty na budowę sieci kanalizacyjnej (sięgacze kanalizacyjne) zrealizowane przez Spółkę PIM w 2018 r.*

(akta kontroli: tom 1, str. 658-667)

3. Burmistrz nie zapewnił weryfikacji otrzymanych od firmy zewnętrznej danych, przekazywanych następnie do RZGW w sprawozdaniach z realizacji KPOŚK za lata 2018 i 2019 z dnia odpowiednio: 29 stycznia 2019 r. i 26 lutego 2020 r. oraz ankiecie aktualizacyjnej KPOŚK 2021, przekazanej 23 i 29 października 2019 r.

(akta kontroli: tom 1, str. 201-219, 253-280, 391-435)

Burmistrz wyjaśnił: *sporządzenie sprawozdań i ankiet na potrzeby Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych zostało powierzone wyspecjalizowanej firmie, która nigdy nie budziła moich wątpliwości, co do merytorycznej wiedzy i fachowości (...) Ani ja, ani pracownicy Urzędu nie mieli świadomości, że wystąpiła niespójność danych.*

(akta kontroli: tom 1, str. 673-677)

⁷⁶ W tym: 257,6 km sieci kanalizacji sanitarnej i 22,3 km sieci ogólnospławnej.

W tej samej sprawie Naczelnik Wydziału Inwestycji i Zarządu Drogami wyjaśniła: *Wszystkie opracowania w zakresie sprawozdań oraz aktualizacji z KPOŚK, oraz aglomeracji opracowywała od wielu lat ta sama osoba (firma zewnętrzna) posiadająca przygotowanie merytoryczne.(...) Nie występowałam do PIM o sprawdzenie danych o długości istniejącej sieci kanalizacyjnej w aglomeracji (...) Nie porównywałam danych (...) skoro zostały opracowane przez osobę kompetentną.(...) Nie zlecałam podległym pracownikom czynności w zakresie weryfikacji danych zawartych w sprawozdaniach lub ankietach aktualizacyjnych KPOŚK, z tych samych powodów, dla których nie robiłam tego osobiście.*

(akta kontroli: tom 1, str. 636-640)

Zdaniem NIK powyższe zaniechanie przyczyniło się do wykazania nierzetelnych danych w sprawozdaniu z realizacji KPOŚK za 2018 r. oraz ankiecie aktualizacyjnej KPOŚK 2021.

OCENA CZĄSTKOWA

W ocenie NIK, przygotowanie organizacyjne Urzędu umożliwiło prowadzenie spraw w zakresie gospodarki ściekowej, w tym realizację zadań ujętych w KPOŚK. W Urzędzie przygotowano dokumenty niezbędne do prowadzenia na terenie Gminy gospodarki ściekowej, w tym Regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków, Regulaminu utrzymania czystości i porządku oraz projektu uchwały Rady Gminy w sprawie określenia wymagań, jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych. Nie zapewniono jednak weryfikacji danych przekazywanych przez Burmistrza w sprawozdaniach z realizacji KPOŚK oraz ankietach aktualizacyjnych, co skutkowało wykazaniem nierzetelnych danych w sprawozdaniu z realizacji KPOŚK za 2018 r. oraz ankiecie VI aktualizacji KPOŚK.

2. Nadzór nad postępowaniem ze ściekami komunalnymi

2.1. Sprawowanie nadzoru nad postępowaniem ze ściekami komunalnymi

Opis stanu faktycznego

2.1.1. Według stanu na: 31 grudnia 2018 r., 31 grudnia 2019 r. oraz 30 września 2020 r.:

- z sieci kanalizacyjnych Gminy korzystało odpowiednio 34,3 tys. osób, 34,6 tys. osób oraz 32,2 tys. osób, co stanowiło: 79,0%, 78,4% oraz 74,3% mieszkańców Gminy ogółem. Powyższe odpowiadało: 1 189,6 tys. m³, 1 249,4 tys. m³ oraz 942,4 tys. m³ nieczystości ciekłych odprowadzonych w ramach infrastruktury sieci kanalizacyjnej,
- liczba mieszkańców zbierających i oczyszczających ścieki w przydomowych oczyszczalniach ścieków wyniosła odpowiednio: 231, 308 oraz 343, co stanowiło: 0,5%, 0,7% oraz 0,8% mieszkańców Gminy ogółem. Powyższe odpowiadało: 13,2 tys. m³ (w tym 5,4 m³ w poza obszarem aglomeracji), 17,6 tys. m³ (w tym 8,2 tys. m³ poza obszarem aglomeracji) oraz 19,6 tys. m³ (w tym 10,2 tys. m³ poza obszarem aglomeracji) nieczystości ciekłych z przydomowych oczyszczalni ścieków,
- liczba mieszkańców zbierających nieczystości ciekłe w zbiornikach bezodpływowych wyniosła odpowiednio: 8,9 tys., 9,2 tys. oraz 10,8 tys., co stanowiło 20,5%, 20,9% oraz 24,9% mieszkańców Gminy ogółem. Powyższe odpowiadało 294,1 tys. m³ (w tym 221,7 m³ w poza obszarem aglomeracji), 314,0 tys. m³ (w tym 255,2 tys. m³ poza obszarem aglomeracji) oraz 291,7 tys. m³ (w tym 147,8 tys. m³ poza obszarem aglomeracji) nieczystości ciekłych gromadzonych w zbiornikach bezodpływowych. Na podstawie danych wynikających ze sprawozdań kwartalnych składanych przez przedsiębiorców

dokonujących wywozu nieczystości ciekłych z terenu Gminy ustalono, że w okresie: 2018 r., 2019 r. i do września 2020 r. odebrali oni odpowiednio: 22,7 tys. m³, 25,8 tys. m³ oraz 20,8 tys. m³ o czym szerzej w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

Burmistrz wyjaśnił, że spadek liczby osób korzystających z sieci kanalizacyjnej⁷⁷ oraz wzrost liczby przydomowych oczyszczalni ścieków i przydomowych zbiorników bezodpływowych⁷⁸ wynika ze zmiany przyjętej metody liczenia. Dane dotyczące liczby przyłączonych do kanalizacji mieszkańców w 2018 r. i 2019 r. były obliczane poprzez dodanie do liczby mieszkańców już przyłączonych budynków, liczby mieszkańców w nowo przyłączonych budynkach w danym roku. Powyższy sposób liczenia nie uwzględniał zmian demograficznych w już przyłączonych budynkach (zgony, migracje na tereny poza aglomerację), co spowodowało zawyżenie liczby osób korzystających z kanalizacji. Natomiast dane dotyczące 2020 r. zostały wyliczone na podstawie ponownego przeliczenia wszystkich budynków i urealnienia liczby mieszkańców na potrzeby opracowania nowego Planu Aglomeracji Czechowice-Dziedzice stanowiącego załącznik do uchwały nr XXXI/376/20 Rady Miejskiej w Czechowicach-Dziedzicach z dnia 15 grudnia 2020 r. w sprawie utworzenia Aglomeracji Czechowice-Dziedzice.

(akta kontroli: tom 2, str. 117, 276)

2.1.2. Łączna liczba mieszkańców aglomeracji Czechowic-Dziedzic oraz sołectw Bronów, Ligota i Zabrzeg wynikająca z ewidencji ludności odpowiadała liczbie mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnych, przydomowych oczyszczalni ścieków oraz zbiorników bezodpływowych była równa liczbie mieszkańców ogółem.

(akta kontroli: tom 2, str. 117)

2.1.3. Gmina, zgodnie z art. 3 ust. 3 pkt 1 i 2 ucpg, prowadziła, w formie elektronicznej, ewidencje zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków.

Przeprowadzone badanie kompletności ww. ewidencji w odniesieniu do jednej nieskanalizowanej ulicy sołectwa Bronów wykazało, że znajdują się na niej 28 adresów, z których cztery nie zostały uwzględnione w żadnej z ewidencji, o czym szerzej w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli: tom 2, str. 133-153)

2.1.4. Według stanu na 30 września 2020 r. w Gminie było zaewidencjonowanych 3045 zbiorników bezodpływowych, z których korzystało 10 803 mieszkańców oraz 99 przydomowych oczyszczalni ścieków, z których korzystało 343 mieszkańców. Liczba zaewidencjonowanych zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków odpowiadała liczbie nieruchomości wyposażonych w te urządzenia.

Według stanu na 2 grudnia 2020 r. w granicach aglomeracji znajdowało się 46 przydomowych oczyszczalni ścieków, natomiast poza jej granicami znajdowały się 53⁷⁹ takie oczyszczalnie.

Jak wyjaśnił Burmistrz (...) *istniejący rejestr zbiorników bezodpływowych nie był prowadzony z podziałem na zbiorniki zlokalizowane na terenie aglomeracji i poza aglomeracją. Wydział Ochrony Środowiska i Rolnictwa obecnie jest na etapie uzupełniania rejestru danymi określającymi położenie zbiornika na terenie Gminy w odniesieniu do granic aglomeracji.*

(akta kontroli: tom 2, str. 26, 60, 127-131, 135-144)

⁷⁷ Według stanu na 31 grudnia 2019 r. i 30 września 2020 r.

⁷⁸ Według stanu na 31 grudnia 2018 r., 31 grudnia 2019 r. oraz 30 września 2020 r.

⁷⁹ Z których korzystało około 185 mieszkańców.

2.1.5. Prowadzona w Urzędzie ewidencja zbiorników bezodpływowych wskazywała jedynie adresy, pod którymi były zlokalizowane zbiorniki bezodpływowe na terenie Gminy. Natomiast ewidencja przydomowych oczyszczalni ścieków zawierała: dane i adres zgłaszającego, informacje o lokalizacji oczyszczalni, datę zgłoszenia oczyszczalni wymiennie stosowane ze znakiem sprawy⁸⁰, a także wskazanie czy oczyszczalnia znajduje się na terenie aglomeracji czy poza nią. Ewidencja ta nie zawierała danych określających wielkość oczyszczalni oraz informacji o zgodności stopnia redukcji zanieczyszczeń odpowiedniej do wielkości aglomeracji, na której oczyszczalnia się znajduje.

(akta kontroli: tom 2, str. 127-131)

2.1.6. W okresie od 4 stycznia 2018 r. do 8 października 2020 r. w pracownicy Wydziału Ochrony Środowiska i Rolnictwa wraz z funkcjonariuszami Straży Miejskiej przeprowadzili na terenie Gminy kontrole 839 nieruchomości w zakresie gospodarki wodno-ściekowej i dostosowania się do wymogu uchwały antysmogowej. W ramach kontroli ustalany był stan faktyczny m.in. w zakresie podłączenia bądź braku podłączenia do sieci kanalizacyjnej, posiadania umów na wywóz nieczystości ciekłych, rachunków za wywóz nieczystości ciekłych oraz zużycia wody.

Jak wyjaśniła pracownica odpowiedzialna za prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków, weryfikacja opróżniania szamb i przydomowych oczyszczalni prowadzona była w formie kontroli w terenie. W trakcie kontroli właściciele byli zobowiązani do przedłożenia dokumentacji potwierdzającej zawarcie umowy z przedsiębiorcą na wywóz nieczystości ciekłych, faktur za wywóz tych nieczystości oraz faktur za zużycie wody.

Burmistrz w powyższym zakresie wyjaśnił, że parametry zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków dotyczące m.in. ilości powstających ścieków, liczby mieszkańców, częstotliwości wywozu ścieków oraz zużycia wody określane były w trakcie działań kontrolnych prowadzonych w terenie.

(akta kontroli: tom 2, str. 25, 65-108, 119-122)

2.1.7. Starosta Bielski wskazał, że nie prowadzi odrębnych rejestrów dotyczących budowy oczyszczalni ścieków o wydajności do 7,50m³ na dobę oraz zbiorników bezodpływowych na nieczystości ciekłe o pojemności do 10m³. Mając na uwadze powyższe, porównanie danych w powyższym zakresie z informacjami pozyskanymi z Urzędu Gminy Czechowice-Dziedzice było niemożliwe.

(akta kontroli: tom 2, str. 2-4)

2.1.8. Według stanu na 1 grudnia 2020 r. w ewidencjach gminnych ujęto 3045 zbiorników bezodpływowych oraz 99 przydomowych oczyszczalni. W składanych do Głównego Urzędu Statystycznego sprawozdaniach za 2018 i 2019 r. Gmina wykazała odpowiednio: 66 i 88 przydomowych oczyszczalni ścieków oraz 3047 i 3046 zbiorników bezodpływowych.

Zgodnie z wyjaśnieniem Burmistrza w 2019 r. przybyły 22 przydomowe oczyszczalnie ścieków, w 2020 r. do listopada przybyło ich 12 a jedna została wykreślona z rejestru (nieruchomość podłączona do sieci kanalizacji sanitarnej).

W zakresie znajdujących się na terenie Gminy liczby zbiorników bezodpływowych w latach 2018 i 2019 r. Burmistrz wyjaśnił, że obecnie nie ma możliwości ustalenia przyczyn zmian ilościowych zbiorników bezodpływowych w poszczególnych latach w odniesieniu do stanu obecnego z uwagi na brak archiwizowania rejestru.

---

⁸⁰ Incydentalnie ewidencja zawierała dane w zakresie zarówno daty zgłoszenia jak i znaku sprawy.

Odpowiedzialna za prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych wyjaśniła, że archiwizacji ewidencji zbiorników bezodpływowych nie wymagają żadne przepisy prawa.

(akta kontroli: tom 2, str. 25, 127-131, 197-201, 204-212)

2.1.9. Informacje na temat liczby właścicieli nieruchomości, wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe, którzy posiadali lub nie posiadali umów na ich opróżnianie Gmina pozyskiwała jedynie w ramach kontroli prowadzonych w terenie. Jednostka nie prowadziła rejestru takich umów.

Jak wyjaśniła odpowiedzialna za prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych, ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach nie przywodzi obowiązków prowadzenia ewidencji umów zawartych z przedsiębiorcami przez właścicieli nieruchomości w zakresie wywozu nieczystości ciekłych.

(akta kontroli tom II, str. 25, 32, 197-201)

2.1.10. W trakcie prowadzonych kontroli w terenie pracownicy Urzędu wraz z funkcjonariuszami Straży Miejskiej ustalali nieruchomości, których właściciele nie posiadali zawartych umów na wywóz nieczystości ciekłych lub rachunków za wywóz tych nieczystości. W przypadku 123 poddanych badaniu kontroli prowadzonych w terenie w ramach Ekopatrolu w 10 przypadkach stwierdzono nieruchomości, których właściciele nie posiadali umowy na wywóz nieczystości ciekłych ze zbiorników bezodpływowych. Gmina nie organizowała tzw. wywozu zastępczego w przypadku właścicieli tych nieruchomości, co opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli: tom 2, str. 32)

2.1.11. W latach 2018-2019 r. oraz w 2020 r. (III kwartał) odpowiednio 21 oraz 22 przedsiębiorców prowadziło działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych. Na terenie gminy nie działała w tym zakresie żadna gminna jednostka organizacyjna.

(akta kontroli: tom 2, str. 25, 32)

2.1.12. Burmistrz prowadził ewidencję udzielonych i cofniętych pozwoleń w zakresie przedsiębiorców uprawnionych na terenie Gminy do opróżniania zbiorników bezodpływowych. Dane z ewidencji były zgodne z liczbą przedsiębiorców prowadzących ww. działalność ustalonych w ramach badania składanych przez nich sprawozdań kwartalnych. Wykaz tych przedsiębiorców był dostępny również na stronie internetowej Urzędu Miejskiego⁸¹.

(akta kontroli: tom 2, str. 25, 36-39)

2.1.13. Wszyscy przedsiębiorcy w okresie objętym kontrolą złożyli Burmistrzowi kwartalne sprawozdania z prowadzonej działalności.

(akta kontroli: tom 2, str. 18-19, 26)

2.1.14. Składane przez przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości sprawozdania zawierały wymagane przepisami art. 9o ust. 3 i 4 ucpg, tj. dane identyfikujące podmiot lub osobę dokonującą ww. czynności wraz z numerem decyzji w sprawie wydania zezwolenia na wywóz nieczystości ciekłych, informacje o kwartale i roku, za jaki jest sporządzane sprawozdanie oraz o ilości odebranych z obszaru gminy ścieków bytowych i przemysłowych, a także informacje o ilości przekazanych do stacji zlewnej odebranych z obszaru gminy nieczystości ciekłych: bytowych

---

⁸¹, brakuje danych dotyczących jednego przedsiębiorcy, któremu zezwolenia udzielono w dniu 22 czerwca 2020 r.

i przemysłowych ze wskazaniem nazwy i adresu stacji zlewnej, do której zostały one przekazane. Sprawozdania zawierały również wskazaną liczbę właścicieli nieruchomości, od których zostały odebrane nieczystości ciekła, datę jego sporządzenia oraz podpis przedsiębiorcy lub osoby upoważnionej. W przypadku zawarcia, w kwartale objętym sprawozdaniem, umowy na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych lub ich rozwiązania czy wygaśnięcia, do sprawozdań przedsiębiorcy załączali wykazy z danymi właścicieli takich nieruchomości i ich adresami.

Ze złożonych przez przedsiębiorców sprawozdań wynika, że większość z nich dokonywała wywozu nieczystości ciekłych do oczyszczalni ścieków PIM. Jednakże część przedsiębiorców dokonywała takiego wywozu, zgodnie z zezwoleniem, do innych oczyszczalni ścieków zlokalizowanych w Bielsku-Białej (AQUA S.A.), Andrychowie, Pszczynie lub Tychach.

(akta kontroli: tom 2, str. 18-19, 40-55, 154-157)

2.1.15. W okresie objętym kontrolą sprawozdania kwartalne przedsiębiorców były w przeważającej większości przekazywane do Urzędu terminowo. Jedynie dwa sprawozdania⁸², nie zostały złożone w terminie. Jak wyjaśnił Burmistrz nie stwierdzono, aby sprawozdania były nierzetelne.

W związku z opóźnieniem przy złożeniu dwóch sprawozdań Burmistrz, zgodnie z art. 9xb pkt 2 upcg, nałożył na przedsiębiorcę karę pieniężną⁸³ w wysokości 10 300 zł. Wysokość kary była pochodną iloczynu ilości dni opóźnienia przy złożeniu sprawozdań za IV kwartał 2018 r. (96 dni po terminie) oraz I kwartał 2019 r. (7 dni po terminie) oraz wskazanej w wyżej przywołanym przepisie kwoty 100 zł.

Nałożona kara pieniężna została przez Burmistrza⁸⁴, rozłożona na 10 miesięcznych rat. Wszystkie raty zostały uregulowane przez ukaranego.

Ponadto w 2019 r. Burmistrz wystosował jedno wezwanie⁸⁵ do zaniechania naruszenia warunków zezwolenia w związku z przekazaniem nieczystości ciekłych do stacji zlewnej, która nie była wskazana w zezwoleniu.

(akta kontroli: tom 2, str. 15-17, 26)

2.1.16. W okresie objętym kontrolą nie wystąpiły przypadki, w których pomimo stwierdzonych nieprawidłowości w zakresie sprawozdawczych obowiązków przedsiębiorstw odbierających nieczystości ciekłe, Burmistrz nie nałożył kary pieniężnej.

(akta kontroli: tom 2, str. 26)

2.1.17. W 2018 r. według sprawozdań składanych przez przedsiębiorców dokonujących wywozu nieczystości ciekłych, łączna ilość odebranych i przekazanych do oczyszczenia na stacje zlewne ścieków wyniosła 22,7 tys. m³. W poszczególnych kwartałach 2018 r. liczba właścicieli nieruchomości, od których odebrano nieczystości ciekła wyniosła: od 1 do 219 - I kwartał, od 1 do 323 - II kwartał, od 1 do 333 - III kwartał oraz od 3 do 397 - IV kwartał.

Łączna ilość ścieków odebranych i przekazanych do oczyszczenia do stacji zlewnych ustalona na podstawie sprawozdań różniła się od informacji wykazanych w sprawozdaniu SG-01 złożonym do Głównego Urzędu Statystycznego za 2018 r. (22,6 tys. m³)⁸⁶, co szerzej opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

⁸² Oba przypadki dotyczyły tego samego przedsiębiorcy.

⁸³ Decyzja z dnia 9 lipca 2019 r. znak: OŚ.0640.2.21.2019

⁸⁴ Decyzja z dnia 21 stycznia 2020 r. znak: OŚ.0640.2.21.2019, po wniosku Strony z dnia 16 grudnia 2019 r.

⁸⁵ Do jednego przedsiębiorcy. Po wezwaniu firma złożyła wyjaśnienia i wystąpiła o zmianę zezwolenia w zakresie wykazu stacji zlewnych.

⁸⁶ Różnica między sprawozdaniem SG-01 za 2018 a sprawozdaniem składanymi przez przedsiębiorców wyniosła 150,5 m³

Łączna wartość odebranych i przekazanych do oczyszczenia na stacje zlewne ścieków w 2019 r., według sprawozdań, wyniosła 25,8 tys. m³. W poszczególnych kwartałach 2019 r. liczba właścicieli nieruchomości, od których odebrano nieczystości ciekła wyniosła: od 1 do 262 - I kwartał, od 1 do 397 - II kwartał, od 3 do 382 - III kwartał oraz od 1 do 366 - IV kwartał.

Z kolei w 2020 r. (do III kwartału) według sprawozdań łączna wartość odebranych i przekazanych do oczyszczenia na stacje zlewne ścieków wyniosła 20,8 tys. m³. W poszczególnych kwartałach 2020 r. liczba właścicieli nieruchomości, od których odebrano nieczystości ciekła wyniosła: od 1 do 279 - I kwartał, od 1 do 378 - II kwartał, od 1 do 427 - III kwartał.

(akta kontroli: tom 2, str. 154-157, 204-212)

2.1.18. Na terenie Gminy nie było gminnych jednostek organizacyjnych świadczących usługi opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, o których mowa w art. 7 ust. 5 upcg.

(akta kontroli: tom 2, str. 26)

2.1.19. Suma ścieków odprowadzonych z terenu Gminy ze zbiorników bezodpływowych w latach: 2018, 2019 i 2020 (do 30 września 2020 r.) przez przedsiębiorców posiadających zezwolenia stanowiła odpowiednio 7,7%, 8,2% oraz 7,1% nieczystości ciekłych powstałych w nieruchomościach nieposiadających dostępu do sieci kanalizacyjnej⁸⁷. Wskutek tego Gmina nie dysponowała wiedzą o sposobie pozbywania się od 270,9 tys. m³ do 288,2 tys. m³ rocznie ścieków, które powinny zostać dowieziona do stacji zlewnej i poddanych oczyszczaniu, co szerzej opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli: tom 2, str. 117-118, 154-157)

2.1.20. Na potrzeby kontroli Gmina przedłożyła informacje, jakie otrzymywała cyklicznie od podmiotu⁸⁸ obsługującego znajdująca się na terenie Czechowic-Dziedzic zlewnię w zakresie przyjętej ilości ścieków w podziale na okresy: 2018, 2019 oraz do 30 września 2020 r. W wyniku porównania przedłożonych danych z informacjami wynikającymi ze sprawozdań kwartalnych składanych przez przedsiębiorców ustalono, że zawierają one rozbieżności w zakresie zadeklarowanych ilości odbieranych ścieków od właścicieli nieruchomości oraz ilości faktycznie przyjętych do zlewni ścieków, co szerzej opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli: tom 2, str. 123-126)

2.2. Zwiększanie liczby użytkowników sieci kanalizacyjnej

2.2.1. Gmina, według stanu na 31 grudnia 2017 r., 31 grudnia 2018 r., 31 grudnia 2019 r oraz 30 września 2020 r. zidentyfikowała odpowiednio: 4 857, 4 920, 4 998 oraz 5 050 nieruchomości, których właściciele byli zobowiązani do podłączenia do istniejącej sieci kanalizacyjnej. Powyższe odpowiadało odpowiednio: 34 951, 34 798, 35 036 oraz 32 543 mieszkańcom aglomeracji.

W wyżej wskazanym okresie do sieci kanalizacyjnej zostało podłączonych odpowiednio: 4 631, 4 777, 4 883 oraz 4 948 nieruchomości, co odpowiadało następującej liczbie mieszkańców: 34 160, 34 297, 34 633 oraz 32 186.

(akta kontroli: tom 2, str. 31)

2.2.2. W Gminie po 2017 r. wybudowano krótkie odcinki kanalizacyjne stanowiące uzupełnienie wcześniej wybudowanej sieci kanalizacyjnej. Gmina, wg stanu

⁸⁷ Oszacowanej na podstawie zużycia wody.

⁸⁸ Przedsiębiorstwo Inżynierii Miejskiej Sp. z o.o. z/s w Czechowicach-Dziedzicach.

31 grudnia 2018 r., 31 grudnia 2019 r oraz 30 września 2020 r. zidentyfikowała odpowiednio 41, 49 oraz 50 nieruchomości, których właściciele byli zobowiązani do podłączenia do tej sieci. Powyższym nieruchomościom przyporządkowano odpowiednio: 235, 263 oraz 266 mieszkańców. W wyżej wskazanym okresie do nowo wybudowanych odcinków sieci kanalizacyjnej zostało podłączonych odpowiednio: 10, 7 i 2 nieruchomości, którym przyporządkowano odpowiednio: 35, 25 oraz 7 mieszkańców

(akta kontroli: tom 2, str. 6-11, 31, 61)

2.2.3. W wyniku przeprowadzonego badania próby⁸⁹ 213 nieruchomości zlokalizowanych przy ul. Falistej, Łukowej, Pod Lasem oraz Nowy Świat (podłączonych i zobowiązanych do podłączenia do sieci kanalizacyjnej) ustalono, że Urząd nie zidentyfikował siedmiu adresów. Badanie wykazało również, że dziewięć nieruchomości przy wybranych ulicach, nie było podłączonych do sieci kanalizacyjnej oraz nie zostało ujętych w ewidencjach zbiorników bezodpływowych ani przydomowych oczyszczalni ścieków, co szerzej opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

Jak wyjaśnił Burmistrz, w przypadku jednego adresu przy ul. Nowy Świat oraz czterech adresów przy ul. Falistej nie ma technicznych możliwości podłączenia do istniejącej sieci kanalizacyjnej stąd te nieruchomości nie są wykazywane w ewidencji nieruchomości niepodłączonych do sieci kanalizacyjnej. W przypadku dwóch adresów zlokalizowanych przy ul. Łukowej prowadzone są postępowania administracyjne nakazujące wykonanie obowiązku podłączenia nieruchomości do sieci kanalizacyjnej.

(akta kontroli: tom 2, str. 116, 158-160, 199)

2.2.4. Liczba mieszkańców Gminy korzystająca z sieci kanalizacyjnej w latach 2018-2019 była zgodna z liczbą mieszkańców korzystających z systemu kanalizacyjnego wykazaną z sprawozdaniach z realizacji KPOŚK za ww. okres.

(akta kontroli: tom 2, str. 31, 218, 237, 276)

2.2.5. Burmistrz wskazał, że działania informacyjno-edukacyjne dla zwiększenia liczby użytkowników sieci kanalizacyjnej były prowadzone w okresie realizacji pierwszego etapu projektu budowy sieci, tj. przed 1 stycznia 2018 r. Natomiast w kontrolowanym okresie Gmina publikowała w Biuletynie Samorządowym informacje dotyczące obowiązków właścicieli wynikających z ucpg oraz uchwały Rady Miejskiej.

Biuletyny Samorządowe były dostępne na stronie internetowej Urzędu Miasta Czechowice-Dziedzice⁹⁰. Biuletyny z lutego/marca 2019 r., lipca/sierpnia 2019 r., grudnia 2019 r. zawierały informacje w zakresie stanu realizacji drugiego etapu budowy sieci kanalizacyjnej w Czechowicach-Dziedzicach. Na stronie internetowej Urzędu zamieszczono również informacje w zakresie obowiązków właścicieli nieruchomości w zakresie gospodarki wodno-ściekowej⁹¹.

Ponadto Burmistrz wskazał, że w kontrolowanym okresie były prowadzone również oględziny w terenie, podczas których pouczano mieszkańców o obowiązku podłączenia do sieci kanalizacyjnej.

W 2018, 2019 i do 30 września 2020 r. przeprowadzono: 370, 403 oraz 66 kontroli nieruchomości w zakresie gospodarki wodno-ściekowej.

(akta kontroli: tom 2, str. 61, 64-108)

⁸⁹ Próbę do badania wybrano losowo spośród ulic o długości większej niż 500 metrów.

⁹⁰ http://www.czechowice-dziedzice.pl/www_3.0/strona-300-biuletyn_samorzadowy.html

⁹¹ http://www.czechowice-dziedzice.pl/www_3.0/strona-348-gospodarka_wodno_sciekowa.html

2.2.6. Skuteczność działań informacyjno-edukacyjnych Burmistrz potwierdził wysokim wskaźnikiem przyłączeń. Jak ustalono na 20 września 2020 r. na 5050 nieruchomości zidentyfikowanych do podłączenia do sieci kanalizacyjnej tylko 2,0% z nich nie zostało do niej podłączone.

(akta kontroli: tom 2, str. 31, 61)

2.2.7. W okresie objętym kontrolą w Gminie Czechowice-Dziedzice nie dofinansowywano podłączeń nieruchomości do sieci kanalizacyjnej. Jak wyjaśnił Burmistrz dofinansowania w zakresie przyłączy kanalizacyjnych realizowane były w latach: 2015-2016.

(akta kontroli: tom 2, str. 61)

2.2.8. Gmina w okresie od 1 stycznia 2018 r. do 30 września 2020 r. nie występowała z wnioskami o przyznanie dofinansowania do wykonania przyłączeń nieruchomości do sieci kanalizacyjnej.

Burmistrz wyjaśnił, że w dniu 20 lutego 2018 r. Przedsiębiorstwo Inżynierii Miejskiej Sp. z o.o. wystąpiła do Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej z wnioskiem o przyznanie dofinansowania do wykonania przyłączeń nieruchomości do sieci kanalizacyjnej pn. *Budowa sieci kanalizacyjnej na terenie sołectwa Ligota-Centrum*. Jednakże umowa nie została ostatecznie podpisana. Z uwagi na bardzo wysokie koszty budowy sieci kanalizacyjnej oraz przyłączy do budynków, wynikające ze złożonych ofert w przeprowadzonym postępowaniu przetargowym, w dniu 17.12.2018 r. podjęta została decyzja o unieważnieniu postępowania oraz o przesunięciu w czasie realizacji przedmiotowego zadania inwestycyjnego.

(akta kontroli: tom 2, str. 62, 115)

2.2.9. Zgodnie ze stanem na 30 września 2020 r. w Gminie znajdowały się 102 nieruchomości, które nie zostały podłączone do sieci kanalizacyjnej pomimo takiej możliwości.

Jak wyjaśniła osoba odpowiedzialna za prowadzenie postępowań administracyjnych w tym zakresie w: 33 przypadkach takie postępowanie jest prowadzone, w 32 przypadkach brak postępowań administracyjnych związany jest z tym, że właściciele tych nieruchomości są podłączeni do kanalizacji ogólnospławnej, w czterech przypadkach dotyczy to nieruchomości, które nie mają grawitacyjnej możliwości podłączenia do kanalizacji, w 18 przypadkach są to budynki niezamieszkałe, pustostany lub ruiny, sześciu przypadkach nie odnotowano w nieruchomościach zużycia wody, w dziewięciu przypadkach są to nieruchomości zamieszkałe przez osoby starsze z niewielkim zużyciem wody, budynki należące do Polskich Kolei Państwowych, nieruchomości z nieuregulowanym stanem prawnym oraz nieruchomości przewidziana do podłączenia w drugim etapie budowy sieci kanalizacyjnej.

(akta kontroli: tom 2, str. 31, 199-200)

2.2.10. W okresie 2018 r., 2019 r. oraz do 30 września 2020 r. Burmistrz wszczął odpowiednio 56, 22 i 5 postępowań administracyjnych zmierzających do wydania decyzji nakazującej właścicielowi nieruchomości podłączenia do sieci kanalizacyjnej. Udział wszczętych w ww. okresach postępowań administracyjnych w liczbie nieruchomości, których właściciele nie dokonali podłączenia nieruchomości do sieci kanalizacyjnej pomimo istnienia takiego obowiązku w latach 2018, 2019 i do 30 września 2020 r. wyniósł odpowiednio: 39,2%⁹², 19,1%⁹³ oraz 0,5%⁹⁴.

⁹² Dotyczy 143 niepodłączonych do kanalizacji nieruchomości wg stanu na 31 grudnia 2018 r.

⁹³ Dotyczy 115 niepodłączonych do kanalizacji nieruchomości wg stanu na 31 grudnia 2019 r.

W stosunku do dwóch nieruchomości niepodłączonych do sieci kanalizacyjnej wybudowanej po 2018 r. nie wszczynano postępowań administracyjnych z uwagi na to, że nieruchomości te były podłączone do sieci ogólnospławnej.

Brak wszczęcia postępowań administracyjnych w stosunku do właścicieli 69 nieruchomości zidentyfikowanych jako niepodłączone do sieci kanalizacyjnej Burmistrz uzasadnił tym, że w 32 przypadkach są one podłączone do sieci kanalizacji ogólnospławnej. Pozostałe 37 nieruchomości (0,7% ogółu podłączonych do sieci kanalizacyjnej nieruchomości) stanowią: budynki w budowie lub pustostany, budynki, które nie mają uregulowanej sytuacji prawnej lub należą do Polskich Kolei Państwowych oraz nieruchomości, w których brak technicznej możliwości grawitacyjnego odprowadzania ścieków; w jednym przypadku brak wszczęcia postępowania administracyjnego była spowodowana tym, że budynek zamieszkuje starsza i samotna osoba o niewielkim zużyciu wody a w jednym przypadku nieruchomość przewidziana jest do podłączenia w pustostanami lub tym, że są to budynki w budowie, nieruchomość do podłączenia w II etapie budowy sieci kanalizacyjnej. Wskazał również, że dwie nieruchomości zmieniły właściciela i w najbliższym czasie zostanie wszczęte takie postępowanie wobec nowych właścicieli.

(akta kontroli: tom 2, str. 31, 115, 203)

2.2.11. W latach 2018-2020 (do 30 września) Burmistrz wydał 52 decyzje nakazujące wykonanie obowiązku podłączenia do sieci kanalizacyjnej. W tym samym okresie uprawomocniły się 52 decyzje. W okresie objętym kontrolą nie wystąpiły przypadki uchylecia wydanych przez Burmistrza decyzji.

(akta kontroli: tom 2, str. 31, 62)

2.2.12. W 16 przypadkach prowadzone przez Burmistrza postępowania zmierzające do wydania decyzji nakazującej właścicielowi podłączenie się do istniejącej sieci kanalizacyjnej zakończyły się umorzeniem postępowania. Decyzje umarzające postępowania były wydawane przede wszystkim w związku z dobrowolnym podłączeniem się do nieruchomości przez właściciela; w dwóch przypadkach w postępowania zostały umorzone w związku ze stwierdzeniem braku wytwarzania pod adresem nieczystości ciekłych⁹⁵.

(akta kontroli: tom 2, str. 23)

W żadnej⁹⁶ z decyzji ostatecznych nie został określony termin na wykonanie obowiązku podłączenia do sieci kanalizacyjnej.

(akta kontroli: tom 2, str. 23)

2.2.13. W okresie objętym badaniem dziewięć z wydanych przez Burmistrza decyzji nakazujących wykonanie obowiązku podłączenia do sieci kanalizacyjnej zostało wykonanych przez ich właścicieli dobrowolnie.

(akta kontroli, tom II, str. 31)

2.2.14. Burmistrz, w okresie objętym kontrolą, wystosował łącznie 36 upomnień w związku z niewykonanymi decyzjami ostatecznymi w zakresie obowiązku podłączenia nieruchomości do sieci kanalizacyjnej. Jedno z upomnień było wydane przed upływem miesiąca od dnia, w którym decyzja stała się ostateczna.

W okresie objętym kontrolą wystosowano siedem decyzji nakazujących podłączenie się do sieci kanalizacyjnej, w związku, z którymi nie wystosowano upomnienia oraz

---

⁹⁴ Dotyczy 102 niepodłączonych do kanalizacji nieruchomości wg stanu na 30 września 2020 r.

⁹⁵ Odcięta woda w budynku oraz budynek gospodarczy służący jedynie pojeniu zwierząt.

⁹⁶ Sprawdzono na próbie pierwszych pięciu decyzji wydanych przez Burmistrza w związku z obowiązkiem podłączenia do sieci kanalizacyjnej w latach 2018-2020.

12 decyzji ostatecznych, które zostały wykonane po otrzymaniu upomnienia przez właściciela nieruchomości.

Jak wyjaśnił Burmistrz, przepisy nie wskazują terminu, w jakim ma, w jakim organ ma wystawić upomnienie. Wystawianie upomnień w okresie dłuższym niż 1 miesiąc wynika z czasu, jaki jest konieczny do przygotowania dokumentacji niezbędnej do wykonania przyłącza kanalizacyjnego (pobranie map z Wydziału Geodezji i Kartografii, wystąpienie z wnioskiem o wydanie warunków przyłączenia do sieci kanalizacji sanitarnej, opracowanie projektu przyłącza, uzgodnienie wykonanego projektu, znalezienie wykonawcy robót ziemnych). Upomnienia w związku z niewykonaniem decyzji wydanych w 2020 r.⁹⁷ wysyłane będą z początkiem 2021 r.

Odnosnie braku wystosowania upomnień w związku z decyzjami wydanymi w 2019 r. pracownica Wydziału Ochrony Środowiska i Rolnictwa wyjaśniła, że trzy przypadki dotyczą dwóch starszych osób i jednej nieruchomości podłączonej do zbiornika przelewowego z odprowadzaniem do kanalizacji Walcowni Metali.

(akta kontroli: tom 2, str. 23, 31, 62, 200)

2.2.15. W okresie objętym kontrolą stwierdzono łącznie 15 przypadków uchylania się od obowiązku podłączenia nieruchomości do sieci kanalizacyjnej pomimo doręczenia upomnienia w tym zakresie. W stosunku do właściciela jednej nieruchomości nie zostało wszczęte postępowanie egzekucyjne⁹⁸, które zgodnie z wyjaśnieniem Burmistrza zostanie wszczęte z początkiem 2021 r. W pozostałych przypadkach wszczynano postępowania egzekucyjne o charakterze niepieniężnym, bądź o charakterze pieniężnym. W trzech przypadkach właściciele nieruchomości podłączyli nieruchomości do sieci kanalizacyjnej.

(akta kontroli: tom 2, str. 31, 62)

2.2.16. W 23 przypadkach Burmistrz nakładał w okresie objętym kontrolą grzywny w celu przymuszenia wykonania decyzji nakazującej przyłączenie do sieci w trybie art. 119 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji⁹⁹. W żadnym przypadku Burmistrz nie nałożył grzywny ponownie. Łączna wartość nałożonych grzywien wyniosła 66,0 tys. zł, a grzywny były nakładane w przedziale od 1 tys. zł do 4 tys. zł.

Zgodnie z wyjaśnieniem Burmistrza, w okresie objętym kontrolą, w ośmiu przypadkach wydania decyzji ostatecznej nie nałożono grzywny. Jako przyczyny braku nałożenia grzywny w zakresie trzech decyzji wystawionych w 2019 r. Burmistrz wskazał podeszły wiek, niskie zużycie wody oraz trudną sytuację finansową właścicieli nieruchomości. W przypadku decyzji wydanych w 2020 r. w jednym przypadku Burmistrz wysłał upomnienie a nałożenie grzywny planowane jest na 2021 r. Natomiast w czterech przypadkach wysłanie upomnień zaplanowano na 2021 r.

(akta kontroli: tom 2, str. 23, 31, 62)

2.2.17. W 10 z 23 przypadków nałożenia grzywny nie doszło do wykonania obowiązku ustalonego decyzją administracyjną; w 13 przypadkach po nałożeniu grzywny właściciel nieruchomości podłączał się do sieci kanalizacyjnej.

(akta kontroli: tom 2, str. 23)

---

⁹⁷ Cztery decyzje.

⁹⁸ W związku z decyzją nakazującą przyłączenie do sieci kanalizacyjnej wydaną w 2020 r.

⁹⁹ Dz.U.2020.1427 t.j. dalej: „epea”.

2.2.18. Żadna z nałożonych przez Burmistrza grzywien nie została uiszczona w związku z czym, nie zaistniały przypadki zwrotu uiszczonych grzywien.

(akta kontroli, tom II, str. 31)

2.2.19. Zgodnie ze stanem na dzień kontroli¹⁰⁰, żadna z 10 nieuiszczonych grzywien nie była ściągana w trybie egzekucji administracyjnych należności pieniężnych.

Jak wyjaśniła pracownica Wydziału Ochrony Środowiska i Rolnictwa, w grudniu 2020 r. zostało wszczęte postępowanie egzekucyjne o charakterze pieniężnym w stosunku do sześciu właścicieli nieruchomości a w stosunku do pozostałych czterech, w przypadku dalszego unikania podłączenia do sieci, zostaną wszczęte takie postępowania w tym roku.

Burmistrz w powyższym zakresie doprecyzował, że pośród wszczętych w grudniu 2020 r. sześciu postępowań egzekucyjnych jedno dotyczyło grzywiny nałożonej w 2018 r. a pięć, grzywien nałożonych w 2019 r. Pozostałe cztery grzywiny zostały nałożone we wrześniu 2020 r.

(akta kontroli: tom 2, str. 31, 115, 200)

2.2.20. W okresie objętym kontrolą Burmistrz nie kierował zawiadomień do organu właściwego do nałożenia grzywiny w drodze mandatu karnego ani nie występował do sądu w związku z popełnieniem przez właściciela nieruchomości wykroczenia z art. 10 ust. 2 upcg.

Burmistrz wyjaśnił, że mandaty karne na właścicieli nieruchomości były nakładane przez Straż Miejską w ramach kontroli Ekopatrolu. W przypadku odmowy przyjęcia mandatu karnego to Straż Miejska kierowała wnioskiem w tej sprawie do sądu.

W powyższym zakresie uzupełniła wyjaśnienia Burmistrza pracownica Wydziału Ochrony Środowiska i Rolnictwa, która wskazała, że Urząd prowadził w tym zakresie również postępowania o przymuszenie do podłączenia do sieci kanalizacyjnej, łącznie z nałożeniem grzywien.

(akta kontroli: tom 2, str. 31, 116, 200)

2.2.22. W okresie objętym kontrolą Burmistrz nie dokonywał podłączeń do sieci kanalizacyjnej w trybie wykonania zastępczego.

Burmistrz w powyższym zakresie wskazał, że w stosunku do właścicieli nieruchomości niepodłączonych do kanalizacji prowadzone są postępowania o charakterze administracyjnym oraz postępowania egzekucyjne o charakterze pieniężnym i niepieniężnym. Tryb wykonania zastępczego zostanie zastosowany w przypadku nieskuteczności ww. postępowań.

Pracownica Wydziału Ochrony Środowiska i Rolnictwa wyjaśniła, że przyjęto w Urzędzie w tym zakresie metodę postępowania administracyjnego wraz z nałożeniem grzywiny a podłączenie zastępcze traktowane było przez Urząd jako rozwiązanie ostateczne.

(akta kontroli: tom 2, str. 116, 200)

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

Stwierdzone
nieprawidłowości

1. W Urzędzie nie zapewniono skutecznego nadzoru nad wykonywaniem obowiązków przez właścicieli nieruchomości niepodłączonych do sieci kanalizacyjnej.

W gminnej ewidencji zbiorników bezodpływowych zawarta była jedynie informacja o adresie nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe. Nie było w niej jednak danych niezbędnych do osiągnięcia celu, jakiego, zgodnie z art. 3 ust. 3

¹⁰⁰ 30 września 2020 r.

pkt 1 ucpg, powinna służyć ewidencja, tj. kontroli częstotliwości ich opróżniania oraz w celu opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej. Nie odnotowano w niej m.in. informacji na temat pojemności tych instalacji, adnotacji o zawarciu przez właściciela umowy z przedsiębiorcą oraz uiszczaniu przez niego opłat za te usługi. W rezultacie Gmina dysponowała ograniczoną wiedzą o sposobie pozbywania się nieczystości z nieruchomości niepodłączonych do sieci. Z analizy kwartalnych sprawozdań składanych przez przedsiębiorców wynika, iż przy pomocy taboru asenizacyjnego w latach 2018-2020¹⁰¹ wywieziono do stacji zlewnych odpowiednio: 22,7 tys. m³, 25,8 tys. m³ oraz 20,8 tys. m³, co stanowiło: 7,7%, 8,2% i 7,1% ścieków, które, zgodnie z posiadanymi przez Gminę danymi, powstały na terenach nieskanalizowanych¹⁰².

Jak wyjaśnił Burmistrz, w ramach postępowania ze ściekami komunalnymi na obszarze Gminy, wykazana została ilość ścieków obliczona na podstawie wskaźników ilości wytworzonych ścieków przez jednego mieszkańca na rok, natomiast w składanych przez przedsiębiorców kwartalnych sprawozdaniach wykazana jest rzeczywista ilość nieczystości ciekłych dostarczana do stacji zlewnej.

Wskazał, że na terenie Gminy Czechowice-Dziedzice znajdują się budynki, które zostały wybudowane przed rokiem 1990 z możliwością gromadzenia nieczystości ciekłych w zbiornikach przelewowych, co ma bezpośredni wpływ na różnicę pomiędzy ilością nieczystości ciekłych wytworzonych przez mieszkańców i dostarczonych na stację zlewną. Ponadto stan techniczny, w tym szczelność zbiorników na nieczystości ciekłe zlokalizowanych przy starszych budynkach jest niezadowolający i wymaga przeprowadzenia modernizacji, a w wielu przypadkach budowy nowego zbiornika. Zobowiązanie do wykonania ekspertyzy dotyczącej oceny stanu technicznego zbiornika należy do kompetencji Państwowego Inspektora Nadzoru Budowlanego. Wykonanie ekspertyzy technicznej zbiorników jak i prace w zakresie jego uszczelnienia bądź budowy nowego są związane z bardzo wysokimi kosztami finansowymi. Burmistrz wskazał również, że pełna kontrola Gminy nad gospodarką ściekową byłaby możliwa jedynie w przypadku podjęcia przez Radę Miejską uchwały w sprawie przejęcia obowiązków pozbywania się nieczystości ciekłych przez gminę.

Wyjaśnił również, że nadzór nad wykonywaniem obowiązków mieszkańców w zakresie ucpg sprawowany był poprzez prowadzenie postępowań administracyjnych w celu wydania decyzji nakazujących podłączenie nieruchomości do istniejącej kanalizacji sanitarnej oraz działania kontrolne w terenie. Wskazał, że prowadzona była również analiza ilości nieczystości ciekłych dostarczonych do stacji zlewnej na podstawie danych otrzymywanych z Oczyszczalni Ścieków pod kątem częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych z poszczególnych nieruchomości, a wyniki tej analizy wykorzystywane były podczas kontroli prowadzonych przez Ekopatrol.

(akta kontroli: tom 2, str. 13-14, 117-118, 275-288)

Zdaniem NIK przywołane w wyjaśnieniu różnice w sposobie obliczania ilości ścieków powstałych na terenach nieskanalizowanych oraz fakt gromadzenia nieczystości ciekłych w zbiornikach przelewowych w starszych instalacjach nie uzasadniają skali rozbieżności pomiędzy ilością ścieków wytworzonych i dostarczonych do stacji zlewnych. Mając przy tym na uwadze fakt nieuwjęcia w ewidencji zbiorników bezodpływowych danych niezbędnych do skutecznego egzekwowania obowiązków od właścicieli nieruchomości wyposażonych w tego typu

¹⁰¹ Do końca III kwartału.

¹⁰² odpowiednio: 294,1 tys. m³, 314,0 tys. m³ oraz 291,7 tys. m³ nieczystości ciekłych.

instalacje, należy uznać, że Urząd nie zapewnił sobie narzędzi niezbędnych do kontroli sposobu usuwania powstałych na jej terenie nieczystości ciekłych. Chociaż przepisy prawa nie wymagają, aby prowadzone ewidencje zbiorników bezodpływowych zawierały informacje na temat tego, czy dla danej nieruchomości została zawarta umowa i na jaki okres, jednak dysponowanie takimi danymi zdaniem NIK, umożliwiłoby poprawę skuteczności sprawowania nadzoru nad gospodarką ściekową.

2. Gminne ewidencje zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków nie obejmowały wszystkich nieruchomości wyposażonych w tego typu instalacje.

Weryfikację kompletności danych zawartych w ewidencjach zbadano na podstawie losowej próby 28 nieruchomości¹⁰³ zlokalizowanych przy jednej z ulic nieskanalizowanej dzielnicy Bronów wykazała, że prowadzone ewidencje nie uwzględniały czterech nieruchomości, z których w trzech nieruchomości (14% badanej próby) wystąpiło zużycie wody. Ponadto w wyniku badania próby kolejnych czterech ulic zlokalizowanych w ramach aglomeracji ustalono, że dziewięć adresów niepodłączonych do sieci kanalizacyjnej również nie zostało ujętych w ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków.

Jak wyjaśnił Burmistrz ewidencja zbiorników bezodpływowych była stworzona na podstawie danych z programu obsługującego system gospodarki odpadami, a właściciele nieruchomości w Bronowie nie złożyli deklaracji w zakresie gospodarki odpadami stąd przyjęto, że są to nieruchomości niezamieszkałe. Burmistrz wskazał, że właściciele nieruchomości, pod którymi wystąpiło zużycie wody zostali wezwani m.in. do przedłożenia informacji dotyczących sposobu odprowadzania ścieków.

Odnosząc się do braku ujęcia w ewidencjach adresów znajdujących się w ramach aglomeracji wskazał, że dla żadnej z powyższych nieruchomości nie wpłynęło zgłoszenie przydomowej oczyszczalni ścieków, a przyczyną braku uwzględnienia tych nieruchomości w ewidencji zbiorników bezodpływowych były niepełne dane, jakimi dysponował Wydział Ochrony Środowiska i Rolnictwa. Ponadto wyjaśnił, że ucpg nie wskazuje, jakie dane powinny być zawarte w ewidencji zbiorników bezodpływowych a parametry zbiorników bezodpływowych i oczyszczalni ścieków takie jak: pojemność, ilość powstających ścieków, liczba mieszkańców, częstotliwość wywozu i zużycie wody były określane w trakcie działań kontrolnych w terenie.

Wyjaśnienie złożyła również osoba odpowiedzialna za prowadzenie ewidencji. Wskazała, m.in. że nieruchomości w Bronowie, pod którymi odnotowano zużycie wody nie figurowały w bazach Urzędu, jako nieruchomości zamieszkałe; pod tymi adresami nie było również zameldowanych osób, stąd ewidencje zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków tych adresów nie uwzględniały. Wyjaśniła ponadto, że 11 grudnia 2020 r. zostały wystosowane do właścicieli tych nieruchomości pisma o przedłożenie dokumentacji potwierdzającej zawarcie umów na wywóz nieczystości ciekłych oraz faktury za wywóz nieczystości ciekłych i za zużycie wody. Wskazała też, że ostatniej aktualizacji ewidencji zbiorników bezodpływowych dokonywała w marcu 2020 r. i polegała ona na tym, że z otrzymanego z Biura ds. Gospodarki Odpadami wykazu nieruchomości zamieszkałych, odjęła nieruchomości posiadające przydomowe oczyszczalnie ścieków oraz nieruchomości podłączone do kanalizacji sanitarnej, co wykazało, które nieruchomości powinny posiadać zbiornik bezodpływowy. Natomiast

---

¹⁰³ Badaniu poddano nieruchomości zlokalizowane w sołectwie Bronów na wybranej losowo ulicy Woźniackiej (odcinek ok. 1 km).

prawidłowość danych zawartych w ewidencji była weryfikowana w ramach czynności prowadzonych w terenie przez pracowników urzędu i straż miejską w ramach tzw. Ekopatrolu. Odnośnie braku ujęcia w ewidencjach zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków nieruchomości zlokalizowanych w ramach aglomeracji, jako przyczynę braków w ewidencji wskazała przeoczenie. Wyjaśniła, że ewidencję zbiorników bezodpływowych stworzono na podstawie danych z Biura Gospodarki odpadami, wyłączając nieruchomości podłączone do kanalizacji i posiadające przydomowe oczyszczalnie ścieków. dodała, że podczas prowadzonych kontroli w terenie nie udało się ustalić jej kompletności i prawidłowości. Ponadto wyjaśniła, że przepisy ustawy nie wskazują, co mają zawierać ewidencje zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków, natomiast dane w zakresie wielkości oczyszczalni ścieków oraz danych dotyczących stopnia zgodności stopnia redukcji, znajdują się w przekazywanych w formie papierowej do Urzędu zgłoszeniach.

NIK wskazuje, że wymienione w wyjaśnieniach metody aktualizacji i weryfikacji ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków nie zapewniają kompletności i rzetelności zawartych w nich danych, co potwierdziło przeprowadzone badanie kontrolne.

(akta kontroli: tom 2, str. 24, 116, 119-122, 133-153,199)

3. W sprawozdaniu SG-01 za 2018 r. (statystyka gminy, gospodarka mieszkaniowa i komunalna) przekazywanym do Głównego Urzędu Statystycznego przedstawiono niezgodne ze stanem faktycznym dane dotyczące ilości ścieków przekazywanych do stacji zlewnej.

W 2018 r. łączna wartość odebranych i przekazanych, taborem asenizacyjnym, do oczyszczenia na stacje zlewne ścieków wyniosła 22,7 tys. m³, natomiast zgodnie z informacjami wykazanymi w sprawozdaniu SG-01 za 2018 r., ilość ścieków przekazanych na stację zlewną wynosiła 22,6 tys. m³¹⁰⁴.

Zgodnie z wyjaśnieniem osoby odpowiedzialnej za opracowywanie danych w zakresie łącznej wartości odebranych i przekazanych do zlewni ścieków wykazywanych w sprawozdaniach SG-01 nie ma już notatek na podstawie, których liczyła te dane stąd nie jest w stanie wskazać skąd ta niewielka różnica w ilości 150,5 m³.

(akta kontroli: tom 2, str. 199, 204-207)

4. W Urzędzie nie zapewniono weryfikacji ujętych w składanych przez przedsiębiorców sprawozdaniach kwartalnych informacji o ilości ścieków odbieranych przez nich od właścicieli nieruchomości i przekazywanych do stacji zlewnej.

Porównanie zawartych w sprawozdaniach danych o ilości ścieków odebranych od właścicieli nieruchomości z informacjami o ilości ścieków przyjętych przez stację zlewną, pozyskanych od jej operatora wykazało rozbieżności w sprawozdaniach niektórych przedsiębiorców. Różnice w deklarowanej ilości ścieków odebranych i dowiezionych do stacji zlewnej wynosiły u poszczególnych przedsiębiorców, w kolejnych latach:

– w 2018 r. rozbieżności wystąpiły w sprawozdaniach dwunastu podmiotów i wynosiły od 1,0 m³ do 693,4 m³¹⁰⁵.

¹⁰⁴ Różnica między sprawozdaniem SG-01 za 2018 a sprawozdaniami składanymi przez przedsiębiorców wyniosła 150,5 m³

¹⁰⁵ Siedem podmiotów zadeklarowało odebranie mniejszej ilości ścieków niż dowieziona do stacji zlewnej odpowiednio o: 23,9 m³ - co stanowiło 102,0% ścieków odebranych, 1,0 m³ (106,0%), 4,0 m³ (100,4%), 574,2 m³ (123,8%), 118,89 m³ (102,8%). Pięć podmiotów wykazało mniejszą ilość ścieków dowiezionych

- w 2019 r. rozbieżności wystąpiły w sprawozdaniach jedenastu przedsiębiorców i wynosiły od 3,1 m³ do 122,0 m³ 106.
- w 2020 r. (do III kwartału) rozbieżności wystąpiły w sprawozdaniach czternastu przedsiębiorców i wynosiły od 6,5 m³ do 1 205,1 m³ 107

Jak wyjaśnił Burmistrz, dane w tym zakresie nie były analizowane ze względu na zintensyfikowane działania skierowane na egzekucję przyłączy nieruchomości do sieci kanalizacyjnej. Ponadto wskazał, że firmy, u których stwierdzono rozbieżności zostały wezwane do złożenia wyjaśnień.

Zgodnie z wyjaśnieniem osoby odpowiedzialnej za prowadzenie spraw związanych z gospodarką ściekową, nie dokonywała ona sprawdzenia sprawozdań kwartalnych w konfrontacji z otrzymanymi danymi z PIM Sp. z o.o., bo była przekonana, że weryfikacja terminowości składania i zgodności z udzielonym zezwoleniem jest wystarczająca.

Zdaniem NIK, zaniechanie weryfikacji danych deklarowanych w sprawozdaniach przedsiębiorców uniemożliwiało rzetelne egzekwowanie od nich przestrzegania warunków świadczenia usług opróżniania zbiorników bezodpływowych i wywozu nieczystości ciekłych.

(akta kontroli: tom 2, str. 60, 123-126, 198)

5. W Gminie zaniechano wywozu zastępczego, o którym mowa w art. 6 ust. 6 ucpg, w przypadku ustalenia, że właściciel nieruchomości nie zawarł umowy na opróżnianie zbiornika bezodpływowego.

W przypadku 123 poddanych badaniu kontroli prowadzonych w terenie w ramach Ekopatrolu w 10 przypadkach (8,1% badanych kontroli) stwierdzono nieruchomości, których właściciele nie posiadali umowy na wywóz nieczystości ciekłych ze zbiorników bezodpływowych.

Jak wyjaśniła osoba odpowiedzialna za prowadzenie spraw związanych z gospodarką ściekową, w sześciu przypadkach właściciele nieruchomości zawarli umowy z przedsiębiorcą w formie ustnej. W dwóch przypadkach nałożono na właścicieli nieruchomości mandaty. W pozostałych dwóch przypadkach były to pierwsze kontrole na tych nieruchomościach w związku, z czym pouczono właścicieli o obowiązkach wynikających z regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy i ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Wyjaśniła również, że postępowanie w sprawie zorganizowania wywozu zastępczego jest kosztowne, a z doświadczenia wie, że takie sprawy w przypadku odwołań ciągną się latami. Wskazała, że Urządzenie przyjęło, jej zdaniem, efektywniejszą metodę kontroli ze Strażą Miejską i stosowania pouczeń oraz przy rekontrolach nakładania mandatów. Powyższe skutkowało zawieraniem umów z przedsiębiorcami, co znajdowało odzwierciedlenie w składanych przez nich sprawozdaniach kwartalnych, gdzie po kontroli np. na ul. Zamkowej pojawiło się

---

niż odebranych odpowiednio o: 45,7 m³ - co stanowiło 62,7% ścieków odebranych, 18,5 m³ (93,2%), 693,4 m³ (92,8%), 170,6 m³ (51,1%), 15,1 m³ (31,4%), 39,2 m³ (97,3%) oraz 28,3 m³ (102,8%).

¹⁰⁶ Cztery podmioty zadeklarowało odebranie mniejszej ilości ścieków niż dowieziona do stacji zlewnej odpowiednio o: 3,1 m³ - co stanowiło 103,8% ścieków odebranych, 102,7 m³ (103,4%), 23,7 m³ (101,9%), 122,0 m³ (102,5%). Siedem podmiotów wykazało mniejszą ilość ścieków dowiezionych niż odebranych odpowiednio o: 15,7 m³ - co stanowiło 99,3% ścieków odebranych, 3,4 m³ (99,0%), 5,0 m³ (99,8%), 9,3 m³ (98,0%), 4,1 m³ (78,2%), 4,8 m³ (98,4%) oraz 23,0 m³ (90,32%).

¹⁰⁷ Dwa podmioty zadeklarowało odebranie mniejszej ilości ścieków niż dowieziona do stacji zlewnej odpowiednio o: 159,9 m³ - co stanowiło 106,9% ścieków odebranych oraz 11,7 m³ (106,1%). 12 podmiotów wykazało mniejszą ilość ścieków dowiezionych niż odebranych odpowiednio o: 584,9 m³ - co stanowiło 69,4% ścieków odebranych, 21,9 m³ (82,5%), 6,5 m³ (91,8%), 827,5 m³ (69,9%), 8,4 m³ (42,9%), 154,8 m³ (60,2%), 822,6 m³ (68,1%), 19,9 m³ (25,3%), 124,4 m³ (82,6%), 8,2 m³ (74,4%), 91,6 m³ (80,3%) oraz 1 205,1 m³ (75,0%),

szereg zgłoszonych przez przedsiębiorców zawartych umów z mieszkańcami tej ulicy. W wyjaśniającej skala stwierdzenia przypadków braku zawarcia umów przez właścicieli nieruchomości nie jest znaczna.

W powyższym zakresie wyjaśnił również Burmistrz, który wskazał, że wykonanie zastępcze w postaci opróżniania zbiorników bezodpływowych może być zastosowane tylko w przypadku szczelnych zbiorników bezodpływowych. W przypadku zbiorników nieszczelnych lub zbiorników w złym stanie technicznym należy wystąpić do Nadzoru Budowlanego o zobowiązanie właścicieli zbiornika do wykonania ekspertyzy technicznej. Konieczność przeprowadzenia postępowania zgodnie z przepisami ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz kodeksu postępowania administracyjnego, możliwość odwołań od wydanych decyzji do Samorządowego Kolegium Odwoławczego powoduje, że postępowania te są długotrwałe i mniej skuteczne. Dlatego też organ w pierwszej kolejności nakłada mandaty karne, jako działania bardziej skuteczne, z możliwością szybszego dostosowania gospodarki ściekowej do obowiązujących przepisów.

NIK wskazuje, że przepis art. 6 ust. 6 uspg ma charakter obligatoryjny, zatem Burmistrz ma obowiązek zorganizować opróżnienia zbiorników bezodpływowych w każdym stwierdzonym przypadku, nie zawarcia przez właściciela nieruchomości umowy na tę usługę.

(akta kontroli: tom 2, str. 65-108, 282-284, 287-288)

6. W ankietach sprawozdawczych z realizacji KPOŚK za 2018 i 2019 r. podane został niezgodne ze stanem faktycznych dane o ilości ścieków z terenu aglomeracji dostarczonych taborem asenizacyjnym.

W sprawozdaniach rocznych z realizacji KPOŚK za 2018 i 2019 r. Gmina wskazała, że ilość ścieków dostarczonych z terenu aglomeracji dostarczonych do wyniosła odpowiednio: 40,2 tys. m³ oraz 40,0 tys. m³, podczas gdy z terenu całej Gminy Czechowice-Dziedzice takich ścieków ze zbiorników bezodpływowych zebrano odpowiednio 22,7 tys. m³ oraz 25,8 tys. m³.

Jak wyjaśniła Naczelnik Wydziału Inwestycji i Zarządu Drogami, wypełniająca ankiety sprawozdawcze KPOŚK za 2018 i 2019 r. ankiety zostały opracowane i wypełnione przez zewnętrzną firmę, z którą Urząd zawarł w tym zakresie umowę. Wyjaśniła, że nie weryfikowała danych zawartych w tych tabelach i nie wie skąd wzięły się w tym zakresie nieścisłości.

Jak wskazał Burmistrz, dane do sprawozdania z realizacji KPOŚK za lata 2018 i 2019 w zakresie ilości nieczystości ciekłych dowożonych taborem asenizacyjnym zostały przedstawione omyłkowo, jako całkowita ilość nieczystości ciekłych dowiezionych na oczyszczalnię ścieków w danym roku, zarówno z obszaru aglomeracji, jak również z obszarów poza aglomeracją oraz ościennych gmin.

(akta kontroli: tom 2, str. 219, 239, 285-286, 289)

OCENA CZĄSTKOWA

Gmina zgodnie z przepisami ucpg prowadziła ewidencje zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków, jednak nie zawierały one danych umożliwiających określenie częstotliwości ich opróżniania ani sposobu pozbywania się osadów ściekowych. Urząd nie dysponował również wiedzą w zakresie ujęcia w ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków wszystkich nieruchomości, które powinny być w te urządzenia wyposażone. W Gminie weryfikowano sprawozdania kwartalne, składane przez przedsiębiorców zajmujących się odbiorem nieczystości ciekłych pod kątem terminowości złożenia tych sprawozdań oraz ich zgodności z wydanym

zezwoleń. Nie dokonywano jednak weryfikacji tych sprawozdań w zakresie ilości odebranych przez przedsiębiorców ścieków z danymi w zakresie dostarczonych przez nich ścieków do oczyszczalni. W przypadku jednego sprawozdania składanego do GUS przekazano niezetelne dane w zakresie ilości ścieków bytowych, natomiast w przypadku dwóch ankiet sprawozdawczych z realizacji KPOŚK za lata 2018 i 2019 podano niezetelne dane w zakresie ilości ścieków z terenu aglomeracji dostarczanych taborem asenizacyjnym. Burmistrz podejmował skuteczne działania administracyjne w celu przymuszenia właścicieli nieruchomości do przyłączenia do sieci kanalizacyjnej. Jednakże, jako nieskuteczne należy ocenić działania nadzorcze Burmistrza w zakresie zapobiegania niekontrolowanego pozbywania ścieków przez właścicieli nieruchomości niepodłączonych do sieci kanalizacyjnej. Ponadto, Burmistrz nie podejmował obligatoryjnych działań wobec stwierdzonych przypadków właścicieli nieruchomości, którzy nie zawarli umowy na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i wywóz nieczystości (tzw. wywozów zastępczych).

3. Finansowanie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych

3.1. Zapewnienie środków na finansowanie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych

Opis stanu faktycznego

3.1.1. W dniu 28 lipca 2016 r. PIM złożyło do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie¹⁰⁸ wniosek o dofinansowanie Projektu¹⁰⁹. Dnia 9 marca 2017 r. podpisano umowę o dofinansowanie w kwocie uzależnionej od wartości wydatków kwalifikowalnych, poniesionych w toku realizacji Projektu, nie większej niż 53 737,2 tys. zł, co stanowiło 50,5 % całkowitych kosztów realizacji Projektu w wysokości 106 334,2 tys. zł. Projekt przewidywał m.in.: budowę 51,5 km sieci kanalizacyjnej, modernizację 6,1 km sieci kanalizacyjnej, zabudowę na oczyszczalni ścieków agregatu prądotwórczego kogeneracyjnego produkującego energię z wykorzystaniem biogazu o mocy około 200 kW oraz modernizację sieci wodociągowej o długości 24,8 km.

Rada Miejska w dniu 21 stycznia 2016 r. podjęła uchwałę¹¹⁰ w sprawie złożenia wniosku o dofinansowanie (...) przedsięwzięcia pn. *Regulacja gospodarki wodno-ściekowej w Gminie Czechowice-Dziedzice – etap 2 (...)* W ww. uchwale zawarto zapis, że: *Rada Miejska przyjmuje do wiadomości działania Przedsiębiorstwa Inżynierii Miejskiej zmierzające do złożenia wniosku o dofinansowanie przedsięwzięcia pn. Regulacja gospodarki wodno-ściekowej w Gminie Czechowice-Dziedzice – etap 2*¹¹¹ oraz, że: *uchwała ma charakter intencyjny i jest wyrazem woli wsparcia działań zmierzających do złożenia wniosku o dofinansowanie, którego beneficjentem jest PIM.*

(akta kontroli: tom 1, str. 181, 442-450, 472-486, 493-594, 594-612)

W celu zapewnienia środków finansowych na planowaną realizację przedsięwzięć dotyczących gospodarki ściekowej poza obszarem Aglomeracji, PIM w dniu 20 lutego 2018 r. złożyło wniosek do Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach¹¹² o dofinansowanie w formie dotacji zadania: *Budowa sieci kanalizacyjnej na terenie sołectwa Ligota – Centrum.*

¹⁰⁸ Dalej: „NFOŚiGW”.

¹⁰⁹ W ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, Priorytet: II *Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu*, Działanie: 2.3 *Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach.*

¹¹⁰ Nr XIX/170/16.

¹¹¹ Dalej: „Projekt”.

¹¹² Dalej: „WFOŚiGW”.

W dniu 31 sierpnia 2018 r. PIM zostały przyznane środki w łącznej wysokości 6 030,0 tys. zł¹¹³. Nie podpisano umowy o dofinansowanie.

(akta kontroli: tom 1, str. 442-443, 487-492, 613-634, 594-612)

Według Burmistrza: *z uwagi na bardzo wysokie koszty budowy sieci kanalizacyjnej oraz przyłączy do budynków wynikające ze złożonych ofert w postępowaniu przetargowym, podjęta została decyzja o unieważnieniu przetargu i przesunięciu w czasie realizacji tej inwestycji (...) Umowy nie podpisano, gdyż po ogłoszeniu przetargu najtańsza oferta znacznie przewyższała możliwości finansowe Spółki.*

(akta kontroli: tom 1, str. 442-445, 658-672)

3.1.2. W latach 2018-2020 Miasto nie finansowało zadań związanych z gospodarką ściekową, w tym podłączeniem nieruchomości do sieci kanalizacji sanitarnej, ze środków opłat i kar, o których mowa w art. 403 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska¹¹⁴.

(akta kontroli: tom 1, str. 442-444)

Burmistrz wyjaśnił: *nie było potrzeby dofinansowania budowy przyłączy kanalizacyjnych z uwagi na fakt, iż (...) nie była budowana nowa sieć kanalizacyjna. Dofinansowanie budowy przyłączy kanalizacji w formie dotacji planowane jest w roku 2021-2022 w związku z realizacją obecnego etapu budowy kanalizacji sanitarnej.*

(akta kontroli: tom 1, str. 658-672)

3.1.3. Realizację przedsięwzięć zaplanowanych w AKPOŚK 2017 powierzono PIM. Według Burmistrza w PIM zapewniono środki finansowe własne oraz zewnętrzne dla realizacji planowanych przedsięwzięć w ramach KPOŚK.

(akta kontroli: tom 1, str. 442-445, 658-672)

3.2. Finansowanie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych

3.2.1. W okresie objętym kontrolą wydatki na realizację przedsięwzięć związanych z realizacją zadań w zakresie gospodarki ściekowej w ramach Aglomeracji zostały poniesione przez PIM w 2018 r. i wynosiły łącznie 4 855,4 tys. zł, w tym:

- 1 378,2 tys. zł na modernizację oczyszczalni ścieków w Czechowicach-Dziedzicach w ramach zadania *Regulacja gospodarki wodno-ściekowej w Gminie Czechowice-Dziedzice – etap 2*, z czego 1 122,7 tys. zł ze środków Funduszu Spójności Unii Europejskiej, a 255,5 tys. zł ze środków własnych PIM,
- 1 563,2 tys. zł na zakup specjalistycznego sprzętu dla celów obsługi zbiorczego systemu odprowadzania ścieków, z czego 1291,1 tys. zł ze środków Funduszu Spójności, a 272,1 tys. zł ze środków własnych PIM,
- 744,1 tys. zł na budowę garażu na terenie oczyszczalni ścieków ze środków własnych PIM,
- 572,8 na modernizację przepompowni ścieków ze środków własnych PIM,
- 331,1 tys. zł na budowę sieci kanalizacji sanitarnej Aglomeracji, finansowanej ze środków własnych PIM,
- 266,0 tys. zł na zakup narzędzi, wyposażenia oraz modernizację obiektów na oczyszczalni ścieków ze środków własnych PIM.

(akta kontroli: tom 1, str. 594-612)

¹¹³ W tym: 2 412,0 tys. zł dotacji, co stanowiło 40 % kosztów kwalifikowalnych zadania oraz 3 618,0 tys. zł pożyczki, co stanowiło 60 % kosztów kwalifikowalnych zadania.

¹¹⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 1219 ze zm.; dalej: „ustawa Poś” lub „Poś”. Według art. 403 ust. 2 Poś do zadań własnych gmin należy finansowanie ochrony środowiska (...) w wysokości nie mniejszej niż kwota wpływów z tytułu opłat i kar (...) stanowiących dochody budżetów gmin, pomniejszona o nadwyżkę z tytułu tych dochodów przekazywaną do wojewódzkich funduszy.

W 2018 r. PIM wydatkował ponadto 105,2 tys. zł na budowę kanalizacji sanitarnej o długości 0,15 km poza obszarem Aglomeracji, w ramach zadania „Budowa kanalizacji sanitarnej przy ulicy Długiej w miejscowości Ligota”.

(akta kontroli: tom 1, str. 472-486, 594-612)

3.2.2. Urząd nie posiadał dokumentacji pozwalającej na dokonanie weryfikacji, czy PIM realizował przedsięwzięcia w ramach KPOŚK zgodnie z harmonogramem finansowania.

(akta kontroli: tom 1, str. 459, 594-612)

Według wyjaśnień Burmistrza: *Realizacja projektu „Regulacja gospodarki wodno-ściekowej w gminie Czechowice-Dziedzice - etap 2” w ramach którego realizowana jest budowa kanalizacji jest w trakcie, przebiega zgodnie z harmonogramem i zawartą umową o dofinansowanie (...) Szczegółowymi informacjami na ten temat dysponuje bezpośredni beneficjent, operator systemu kanalizacyjnego w gminie – PIM. (...) Nastąpiło jedynie opóźnienie w zawarciu umów z Wykonawcami, spowodowane przedłużającą się procedurą przetargową.*

(akta kontroli: tom 1, str. 455-469)

3.2.3. W sprawozdaniu z realizacji KPOŚK za 2019 r. wykazano brak poniesionych wydatków, natomiast w sprawozdaniu za 2018 r. wykazano dane o poniesieniu wydatku w ramach KPOŚK w wysokości 331,1 tys. zł, na wybudowanie 0,9 km sieci kanalizacji sanitarnej. Ustalono, że ww. wydatek nie dotyczył zadania realizowanego w ramach KPOŚK. Powyższe szerzej opisano w obszarze 1 niniejszego wystąpienia w pkt nr 2 sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli: tom 1, str. 391-435, 487-492, 594-612)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W ocenie NIK, Urząd podejmował działania zmierzające do zapewnienia środków finansowych na realizację zadań w zakresie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

Wnioski

- 1. Dokonanie korekty sprawozdania z realizacji KPOŚK za 2018 r. i 2019 r., ankiety aktualizacyjnej KPOŚK 2021 oraz sprawozdania za 2018 r. w zakresie ilości gromadzonych na terenie Gminy nieczystości ciekłych, przekazanych do stacji zlewnej.**
- 2. Zapewnienie weryfikacji danych przekazywanych w sprawozdaniach i ankietach aktualizacyjnych KPOŚK oraz sprawozdaniach kwartalnych składanych przez przedsiębiorców dokonujących wywozu nieczystości ciekłych, pod kątem zgodności z danymi pozyskanymi z oczyszczalni ścieków,**
- 3. Ujęcie w ewidencji zbiorników bezodpływowych wszystkich nieruchomości wyposażonych w takie urządzenia oraz uzupełnienie ich o dane umożliwiające kontrolę częstotliwości ich opróżniania.**
- 4. Egzekwowanie od właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe obowiązku pozbywania się nieczystości ciekłych w sposób zgodny z przepisami.**

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Katowice, dnia 8 marca 2021 r.

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**

**Kontroler
Aleksander Małysz
Gł. specjalista kontroli państwowej**

.....